

Voorjaarsnota 2016

Inhoudsopgave

Programma 1 Waterveiligheid

Programma 2 Watersysteem

Programma 3 Afvalwater

Programma 4 Wegen

Programma 5 Omgeving & Organisatie

Ondersteunende producten

1. Inleiding
2. Samenvatting
3. Vaststelling
4. Ontwikkelingen
5. Voorjaarsnota in hoofdlijnen
6. Programma's
7. Meerjarenraming 2016 t/m 2020
8. Overige financiële aspecten
9. Investerings

1. Inleiding

Voor u ligt de eerste Voorjaarsnota met meerjarenperspectief die gebaseerd is op ons nieuwe Waterbeheerplan. Wij zijn ons bewust dat het werk dat wij uitvoeren om het waterbeheer in ons gebied toekomstbestendig te beheren een grote impact heeft op de inwoners en bedrijven. Dat is ook de reden dat wij ons waterbeheerplan in samenspraak met de inwoners en bedrijven van ons gebied hebben opgesteld.

Ons dichtbevolkte en intensief gebruikt gebied vraagt de komende jaren grote investeringen om de waterveiligheid te kunnen borgen. De innovatieve ontwikkelingen op het gebied van de afvalwaterzuivering vraagt ook de nodige investeringen. Ze zijn er op gericht om binnen ons zuiveringsproces energiereductie en energie- en grondstoffenwinning te bereiken. Bij deze investeringen gaat de financiële kost voor baat uit; zij leveren op termijn echter ook kostenreductie op. Investeringen die wij op deze wijze eerder hebben gedaan, betalen zich uit.

In tegenstelling tot de afgelopen zes jaar kenmerkt de aanpak van de wateroverlast in stedelijk gebied zich door het uitvoeren van creatieve en kleinschalige oplossingen in de openbare of particuliere woon- en leefomgeving.

Het in stand houden en verbeteren van de waterkwaliteit vormt de komende periode een grote uitdaging waarbij wij onze kennis verder ontwikkelen en graag samenwerken met andere overheden.

De klimaatperspectieven en de veranderende betrokkenheid van de bewoners en gebruikers in ons beheergebied vragen technische innovaties en een heroverweging van onze werkwijze als overheid. Wij zullen dat de komende jaren invulling geven door ons nog beter in te leven in onze omgeving door samenspraak en samenwerking te

zoeken. Initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het waterbeheer gaan wij actief opzoeken en waar mogelijk faciliteren. Open, zorgvuldig en betrokken zijn daarbij onze waarden.

Door technische innovaties, verdere efficiencywinst uit samenwerking, aanpassing van werkprocessen, de eerste revenuen die zich nu aan het eind van de meerjarenperiode laten zien van het door ons eerder ingezette duurzaam financieel beleid met lasten niet vooruitschuiven en afschrijvingstermijnen verkorten en ook geholpen door een aanhoudend lage rentestand waarvan wij gericht maximaal gebruik maken, zijn wij in staat om onze totale kosten te beperken. Deze voorjaarsnota biedt daardoor een meerjarenperspectief dat bij voortgezet beleid op termijn meer en eerder ruimte biedt voor beperking van onze tarieven dan de geldende meerjarige planning. Wij zijn trots op dit vooruitzicht en tezamen met onze inhoudelijke opdracht vormt de realisatie daarvan een spannende uitdaging voor de komende jaren.

2. Samenvatting

Financiële kaders

Het kader voor de Voorjaarsnota wordt gevormd door de financiële kaders van het coalitieakkoord, het nieuwe Waterbeheerplan en het bedrijfsplan.

Het Waterbeheerplan voor de planperiode 2016- 2021 is in concept gereed en zal naar verwachting in de verenigde vergadering van juni worden vastgesteld. Het bedrijfsplan, waarin uitgewerkt hoe de organisatie de ambities uit het Waterbeheerplan gaat realiseren, is halverwege 2015 vastgesteld door het management. Hierdoor is het beleid en de financiële consequenties van het beleid voor de komende jaren grotendeels duidelijk en ook op hoofdlijnen verwerkt in de Programmabegroting 2016.

Doel van deze Voorjaarsnota is het actualiseren van het beleid met de financiële consequenties voor de meerjarenraming en het huidig begrotingsjaar. Ook kan eventueel gewenst nieuw beleid, anders dan volgend uit het nieuwe Waterbeheerplan, worden verwerkt.

Financiële beschouwingen 2016

Het saldo van baten en lasten was begroot op € 3,8 miljoen negatief. De voorjaarsnota 2016 laat ten opzichte van de programmabegroting 2016 een aanzienlijk gunstiger resultaat zien. Een daling van het nadelig exploitatieresultaat met circa € 1 miljoen naar een tekort van € 2,8 miljoen zien. Aan de ene kant dalen de totale kosten met bijna € 0,5 miljoen en aan de andere kant worden eenmalig hogere opbrengsten verwacht van circa € 0,5 miljoen. In hoofdstuk 5.2 lichten we dit verder toe.

Meerjarenperspectief

Eén van de financiële uitgangspunten is erop gericht om aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken en de tariefegalisatiereserves te hebben afgebouwd tot nihil. In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven we lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de lasten op korte termijn niet te laten stijgen, voeren we een aantal jaren beleid op het realiseren van besparingen en dekken we de resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves. Hierdoor nemen de tariefegalisatiereserves versneld af.

In deze voorjaarsnota is het stijgingspercentage bij de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing en wegenheffing aangepast om de tariefegalisatiereserves af te bouwen.

Watersysteemheffing

Het stijgingspercentage van de watersysteemheffing is voor 2017 verlaagd van 5% naar 4%, voor 2018 van 4,5% naar 3% en voor de jaren daarna van 4,5% naar 2%.

In de categorie ongebouwd is het aantal hectaren natuur aangepast conform de opgave van de RBG. Vanaf 2017 is het aantal hectaren natuur gecorrigeerd van 1.900 hectaren naar 3.100 hectaren vanaf 2017. Daarnaast is het aantal hectaren verharde openbare wegen gecorrigeerd van 2.200 naar 2.500 hectaren. Dit heeft een onevenredig effect voor de categorie ongebouwd en daarom is het voorstel bij de actualisering de kostentoedeling aan te passen.

Nieuwe kostentoedeling

Beheertaken	Systeemheffing
Belasting categorieën	100,000%
Ingezetenen	53,0000%
Gebouwd	41,0820%
Ongebouwd	5,9020%
Natuur	0,0160%

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na aftrek van het verwacht negatief exploitatieresultaat over 2016 circa € 9,2 miljoen. De begrotingstekorten voor de watersysteemheffing kunnen daarom de komende jaren worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. De tariefegalisatiereserve komt eind 2020 uit op € 5,1 miljoen positief.

Zuiveringsheffing

Het voorstel tot aanpassen van de kwijtschelding is in deze voorjaarsnota in samenhang met de andere voorgestelde wijzigingen doorgerekend. Kwijtschelding wordt voor de zuiveringsheffing niet meer verleend. In deze voorjaarsnota zijn de effecten van het aangepast kwijtscheldingsbeleid verwerkt. Evenals het verlagen van het tarief daarboven met 3% in 2017. Voor de jaren daarna is het stijgingspercentage gesteld op 0%, oftewel geen jaarlijkse verhoging.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na aftrek van het verwacht negatief exploitatieresultaat over 2016 circa € 8,1 miljoen. De begrotingstekorten voor de zuiveringsheffing kunnen daarom de komende jaren worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2020 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 3,9 miljoen positief.

Wegenheffing

Het stijgingspercentage voor de wegenheffing, welke in de programmabegroting 2016 voor het jaar 2017 is verhoogd naar 1%, corrigeren we conform de voorjaarsnota 2015 naar 0%.

In de categorie ongebouwd voor de Krimpenerwaard is het aantal hectaren natuur toegenomen van 250 hectaren naar 2000 hectaren. Dit heeft een onevenredig effect in de categorie ongebouwd. Omdat geen onderscheid is te maken in het belang tussen de categorieën ongebouwd en natuur bij het beheer en onderhoud van de wegen voor de ontsluiting van landerijen en natuurterreinen, zijn deze categorieën samengevoegd.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na toevoeging van het verwacht positief exploitatieresultaat over 2016 circa € 3,9 miljoen. De begrotingstekorten voor de wegenheffing vanaf 2017 kunnen worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2020 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 3,1 miljoen positief.

3. Vaststelling

Ingevolge artikel 100 van de Waterschapswet opgemaakt door de dijkgraaf en de hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

Rotterdam, 17 mei 2016

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

dijkgraaf,

M.J.H. van Kuijk

mr. J.H. Oosters

Rotterdam, 29 juni 2016

secretaris-directeur

voorzitter

M.J.H. van Kuijk

mr. J. H. Oosters

4. Ontwikkelingen

4.1 Externe ontwikkelingen

Omgevingswet aangenomen in de Eerste Kamer

Het wetsvoorstel voor de Omgevingswet beoogt een verregaande vereenvoudiging van het omgevingsrecht, door tientallen wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. Op 22 maart 2016 is het wetsvoorstel voor de Omgevingswet met brede steun aangenomen in de Eerste Kamer. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Bij de stemming bleek er steun te zijn van alle fracties, behalve van GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Laatstgenoemde partijen steunen de uitgangspunten van de wet wel, maar vrezen voor een achteruitgang van de bescherming van de leefomgeving. Mevrouw Schultz van Haegen, minister van Infrastructuur en Milieu, heeft op 15 maart bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel van de Omgevingswet toegezegd dat zij bij de Invoeringswet zal heroverwegen of waterveiligheidsnormen alsnog moeten worden opgenomen in de wet. Op voorstel van de Unie van Waterschappen pleitten verschillende partijen voor het regelen van waterveiligheidsnormen op wetsniveau, in plaats van in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) zoals nu voorzien. Het algemeen bestuur is in maart 2016 bijeengekomen om zich te informeren over de Omgevingswet. Het hoogheemraadschap volgt de ontwikkelingen en levert op onderdelen een bijdrage in het landelijk proces. De invoering van de wet vraagt aanpassing van onze juridisch kaders en digitale informatie. De kosten hiervan worden door het rijk en alle lagere overheden gedragen. Het hoogheemraadschap bereidt zich voor op de veranderingen.

Verbod op gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw

Op 31 maart 2016 is het 'Besluit van 9 maart 2016 tot wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden in verband met het niet toestaan van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw' in werking getreden. Dit betekent dat het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen met ingang van 31 maart 2016 niet meer is toegestaan. Vanaf 1 november 2017 geldt het verbod ook voor het professioneel gebruik op onverharde oppervlakken buiten de landbouw. Het verbod geldt (nog) niet voor het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Volgens een brief aan de Tweede Kamer (16 februari 2016) blijft het streven dat ook het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnenkort niet meer is toegestaan. Voor sport- en recreatieterreinen, die van het verbod zijn uitgezonderd, geldt dat er afspraken over het gebruik zijn gemaakt in een Green Deal (zie toelichting volgende pagina). Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gebruikt zelf al enige tijd geen gewasbeschermingsmiddelen en biociden meer voor beheer en onderhoud.

Zuiveringsplicht glastuinbouwbedrijven met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen

In ingang van 1 januari 2018 worden glastuinbouwbedrijven verplicht om zuiveringstechnieken toe te passen op alle afvalwaterstromen waarin zich gewasbeschermingsmiddelen kunnen bevinden. Afvalwaterstromen met gewasbeschermingsmiddelen mogen niet

meer ongezuiverd het bedrijf verlaten en in het oppervlaktewater of op de riolering terecht komen.

Bedrijven kunnen gebruik maken van een individuele installatie, maar mogen ook collectieven vormen om gezamenlijk een zuiveringsinstallatie te bouwen. Bij een collectieve aanpak krijgen de bedrijven uitstel tot 1 januari 2021 om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Op dat moment moet de collectieve installatie draaien.

De collectieven moesten zich vóór 1 januari 2016 melden, en vóór het einde van dit jaar moet een businessplan gereed zijn op basis waarvan gemeenten en waterschappen vervolgens vóór 1 juli 2017 kunnen beoordelen of het een haalbare businesscase betreft die doorgang kan vinden. Hiervoor worden op dit moment beoordelingscriteria ontwikkeld. Voor het beheersgebied van HHSK hebben zich 12 collectieven gemeld, waarbij in totaal ca. 200 bedrijven zich hebben aangesloten (2/3 van de glastuinbouwbedrijven in het gebied).

De uitvoering van deze verplichting voor de glastuinbouw brengt voor ons hoogheemraadschap de volgende werkzaamheden met zich mee:

- Het, samen met de gemeenten, aanleveren van informatie over waterstromen en rioleringen;
- Het beoordelen van verschillende zuiveringstechnieken die zullen worden toegepast;
- Het mee ontwikkelen van beoordelingssystemen voor businesscases;
- De beoordeling van de businesscases van de collectieven.

Green Deal Energie

Op 21 maart 2016 hebben de waterschappen, de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) en het Rijk de Green Deal Energie getekend. Doel van de Green Deal Energie is om de opwekking van duurzame energie te versnellen en de uitstoot van CO₂ terug te dringen. Hiervoor kunnen de waterschappen vele middelen inzetten, zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties, poldergemalen, biomassa, terreinen en oppervlaktewater. In een eerdere Green Deal Energie (2011) spraken de waterschappen al met het Rijk af meer biogas te produceren door rioolwaterzuiveringsinstallaties om te bouwen naar zogenaamde Energiefabrieken. Deze nieuwe Green Deal stimuleert daarnaast ook toepassing van andere vormen van duurzame energieopwekking, zoals windenergie, zonne-energie en waterkracht. Ook kunnen terreinen, waar mogelijk, ter beschikking worden gesteld aan bijvoorbeeld burgercoöperaties. De nieuwe Green Deal Energie is een volgende stap in de uitvoering van het SER Energieakkoord. Hierin is afgesproken dat de waterschappen in 2020 voor 40% in het eigen energieverbruik zullen voorzien. In de periode daarna willen de waterschappen zo snel mogelijk energieneutraal worden. De waterschappen laten op een digitale Energiekaart zien dat zij al volop aan de slag zijn met de voornemens uit de Green Deal Energie. Op energiekaart.uvw.nl is de kaart van de Nederlandse waterschappen te zien met daarop ruim 220 duurzame energieprojecten. Schieland en de Krimpenerwaard levert onder meer een bijdrage door het zuiveringsslib van alle negen rioolwaterzuiveringsinstallaties centraal te vergisten, waardoor meer biogas wordt opgewekt. Dit biogas wordt verwerkt in de warmtekracht-koppelingsinstallatie en zorgt voor duurzame elektriciteit. Ook worden er minder kilometers gereden door de vrachtwagens die het slib vervoeren naar uiteindelijk

de eindverwerker. Zie ook het desbetreffende programma en het Waterbeheerplan.

City Deal

Op 9 maart 2016 sloten vijf steden en drie waterschappen een City Deal om te experimenteren met een klimaatbestendige inrichting van steden. Met de City Deal Klimaatadaptatie spreken deze partijen uit dat zij de komende 4 jaar een praktijkleeromgeving voor innovatie willen zijn, met als doel de steden klimaatbestendig en waterveilig te maken voor de toekomst. De deelnemende overheden zijn de gemeenten Den Haag, Dordrecht, Gouda, Rotterdam en Zwolle en de waterschappen Drents Overijsselse Delta, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard. Ook het ministerie van Infrastructuur en Milieu ondertekent de deal, evenals enkele private kennispartners.

Landelijke pilot ruimtelijk instrumentarium dijken afgerond

In 2015 is het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard trekker geweest van de landelijke pilot ruimtelijk instrumentarium dijken, die onderdeel is van het Deltaprogramma. Er is onderzoek gedaan naar de juridische en financiële instrumenten om ruimtereservering voor toekomstige dijkversterkingen mogelijk te maken. Dit in samenhang met mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied, bijvoorbeeld zogenoemde “meekoppelkansen”. De Universiteit Utrecht heeft het juridische onderzoek uitgevoerd, in nauwe samenwerking met juristen van diverse overheden. Het financiële onderzoek is in opdracht van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) uitgevoerd door het Expertisecentrum Kosten en Baten. Daarnaast heeft het hoogheemraadschap verkenningsgesprekken met diverse publieke en

private partijen gevoerd om een beeld te krijgen wat zij belangrijk vinden bij toekomstige dijkversterkingen. Op basis van de onderzoeksresultaten is een eindrapport opgesteld, waarbij de uitkomsten worden verbonden en aanbevelingen worden gedaan.

4.2 Interne ontwikkelingen

Gezamenlijke financiële eenheid Rijnland en HHSK

Op 24 maart 2016 ondertekenden hoogheemraad de heer Van der Klugt van Schieland en de Krimpenerwaard en dijkgraaf de heer Doornbos van het hoogheemraadschap van Rijnland de officiële overeenkomst voor de samenwerking in één nieuwe financiële eenheid. De collega's van de gezamenlijke eenheid financiën komen van beide waterschappen en zijn nu gevestigd in het hoofdkantoor van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard aan de Maasboulevard 123 in Rotterdam. Het doel van deze samenwerking ligt op het gebied van de vergroting van de effectiviteit en efficiëntie van de financieel-administratieve processen. Daarnaast borgen we door deze samenwerking de continuïteit op het financiële/administratieve vlak. Beide waterschappen hebben ook een nieuw financieel systeem ingericht. Ook op het gebied van ICT gaan Rijnland en HHSK samenwerken.

Bestuur in verbinding met de omgeving

Op 29 januari vond binnen het hoogheemraadschap de jaarlijkse bestuurlijke conferentie plaats. Dit keer stond deze in het teken van de rol van het bestuur binnen het waterschap en in relatie met de omgeving. Dit mede naar aanleiding van twee Uniedocumenten

‘Waterbestuur dat werkt’ en ‘Heb Lef’. Drie bestuursleden gaven op geheel eigen wijze hun visie op de rol en de houding van een waterschapsbestuur binnen en buiten de organisatie.

In de middag gaf een communicatiestrateg van buiten een prikkelende en inspirerende presentatie over de interactie tussen overheid en burgers (inwoners). De verdere uitwerking van deze dag krijgt nog vervolg, niet alleen binnen het bestuur en het hoogheemraadschap. Zoals ook verwoord in het nieuwe waterbeheerplan, wil het hoogheemraadschap meer in directe verbinding met de omgeving treden. Daarvoor willen we ons meer

open stellen en in gesprek gaan met derden. Dat is een proces in ontwikkeling.

De bijeenkomst op 17 februari ‘Met mensen en water’ in Blijdorp, waar ruim 130 mensen van buiten de organisatie aanwezig waren, is daar al een goed voorbeeld van. Bestuurders en medewerkers van het hoogheemraadschap gingen daar het gesprek aan met vertegenwoordigers van diverse organisaties alsook individuele inwoners uit het gebied. De bijeenkomst ging niet alleen over het informeren over het Waterbeheerplan 2016-2021, maar had ook als doel om ideeën uit de omgeving op te halen.

5. Voorjaarsnota in hoofdlijnen

5.1 Financiële beschouwingen 2016

Algemeen

De voorjaarsnota 2016 laat ten opzichte van de programmabegroting 2016 een daling van het nadelig exploitatieresultaat met circa € 1 miljoen naar een tekort van € 2,8 miljoen zien. Aan de ene kant dalen de totale kosten met bijna € 0,5 miljoen en aan de andere kant worden hogere opbrengsten verwacht van circa € 0,5 miljoen. De kostendaling is vooral opgebouwd uit lagere afschrijvingskosten en een daling van de overige exploitatiekosten. De personele lasten stijgen, terwijl de opbrengstenstijging wordt veroorzaakt door hogere personeelsbaten. In hoofdstuk 5.2 wordt dit verder toegelicht.

Financiële uitgangspunten

Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht een gestaag maar niet uitbundig economisch herstel. De Nederlandse economie zal in 2016 groeien met 1,8% en met 2,0% volgend jaar. Dit is het gevolg van een stijgende consumptie door huishoudens, het aantrekken van de investeringen door bedrijven en een aantrekkende woningmarkt. Het herstel wordt ondersteund door aantrekkende wereldhandel en de lastenverlichting van 5 miljard euro. Maar net als in de afgelopen jaren draagt de uitvoer ook in 2016 het meeste bij aan de groei van de Nederlandse economie. De verwachting is dat in 2016 de werkgelegenheid toeneemt door de aantrekkende economie. Het overheidstekort blijft onder de gestelde norm van 3,0% van het bruto binnenlands product (bbp) en wordt voor 2016 geraamd op -1,7% bbp. De inflatie blijft laag, het CPB verwacht 0,3% inflatie in 2016 en 1,0% in 2017.

De bankverwachtingen geven aan dat er geen serieuze stijging van de Euribor¹ voorzien wordt en zolang de Europese Centrale Bank (ECB) haar opkoopoperatie voortzet zal er naar verwachting weinig verandering optreden in zowel de lange als de korte rente. Daarom stellen wij voor om in deze begroting:

- De rente op kort geld te handhaven op 0,1%;
- De rente op lang geld te verlagen van 1,75% naar 1,5%;
- De bouwrente te handhaven op 0%;
- De rente op het eigen vermogen te handhaven op 3,0%.

De investeringsprojecten en de beheerproducten leggen beslag op (een deel van) het vermogen en daarom moeten er aan de vaste activa en aan de exploitatie rentelasten worden toegerekend. Voor het berekenen van deze rentelasten wordt gebruikt gemaakt van de renteomslagmethode: de rente die uit de financieringsmiddelen voortvloeit wordt omgeslagen over de exploitatie (beheerproducten) en over de investeringsprojecten. Het renteomslagpercentage was 2,3% in de programmabegroting 2016 en komt ook in deze voorjaarsnota uit op 2,3%. Voor de jaren daarna verandert het renteomslagpercentage ook niet.

Verder handhaven we het meerjarig inflatiepercentage voor goederen en diensten op 2%. Dit is hoger dan de verwachte inflatie door het

¹ Euribor is het rente tarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken. Deze rente wordt dagelijks geactualiseerd

CPB in 2016 maar conform het langjarig gemiddelde over de afgelopen 25 jaar. Het inflatiepercentage wordt slechts als referentiegetal in de (meerjaren)begroting opgenomen. De kostenramingen worden door de budgethouders jaarlijks bijgesteld. Eventuele kostenfluctuaties worden daarin meegenomen en kunnen per sector verschillen (zowel hoger als lager zijn dan het gemiddelde inflatiepercentage).

5.2 Begroting 2016 naar kosten en opbrengstensoorten

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Programma begroting 2016	Voorjaars nota 2016	Verschillen 2016
	Lasten			
2.1	Rente en afschrijvingen	24.213	23.750	-463
	- Rente	6.793	6.747	-46
	- Afschrijvingen	17.420	17.003	-417
2.2	Personeelslasten	26.367	26.644	277
	- Loonkosten	25.079	25.357	278
	- Pensioenen en wachtgelden	398	398	-1
	- Overige personele lasten	890	890	0
2.3	Goederen en diensten van derden	38.951	41.498	2.547
2.4	Bijdragen aan derden	7.909	7.698	-211
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	2.930	300	-2.630
	Totaal lasten	100.370	99.890	-480
	Baten			
3.1	Financiële baten	1.350	1.350	0
3.2	Personeelsbaten	260	659	399
3.3	Goederen en diensten aan derden	2.547	2.594	47
3.4	Bijdragen van derden	2.941	2.925	-16
3.5	Waterschapsbelastingen	84.472	84.472	0
3.6	Interne verrekeningen	4.973	5.060	87
	- Geactiveerde personeelslasten	4.575	4.663	88
	- Geactiveerde pensioenen en wachtgelden	398	398	-1
	Totaal baten	96.543	97.060	517
	Geraamd exploitatieresultaat	-3.827	-2.830	997

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Lasten

Rente en afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn gedaald vanwege verschuivingen van de uitgavenpatronen van lopende projecten. Een aantal projecten lopen langer door dan voorzien in de programmabegroting.

Personeelslasten

De personeelskosten stijgen als gevolg van het uitbreiden van de formatie. Onder andere ten behoeve van het versterken van control en bedrijfsvoering, het uitvoeren van beleid burger participatie en activiteiten voor de omgevingswet.

Goederen en diensten van derden

In verband met het opheffen van de voorziening baggeren (conform jaarrekening 2015) is de dotatie (€ 2,6 miljoen) overgeheveld van de kostensoort “toevoegingen aan de voorziening” naar de kostensoort “goederen en diensten van derden”. Samen met het toevoegen van het vrijgevallen saldo 2015 (€ 800.000) van de baggervoorziening is dit de reden van de hogere raming van totaal € 3,4 miljoen op deze post. Het betreft dus een boekhoudkundige wijziging die budgettair neutraal verloopt.

Daarnaast is een aantal uitgavenbudgetten verlaagd met in totaal € 900.000. Enerzijds door verlaagde budgetten van elektriciteit (€ 500.000), telefonie (€ 80.000), de schouw (€ 100.000), overige dienstverlening en materialen voor het laboratorium (€ 130.000) en huisvesting (€ 100.000). Tevens heeft de Regionale Belasting Groep (RBG) een positief resultaat over 2015 gerealiseerd. Het

hoogheemraadschap krijgt daarom een bedrag teruggestort van € 447.000.

Verhoogd zijn de budgetten ten behoeve van onderhoud watergangen, vuilafvoer en aanschaf hardware (€ 270.000). Daarnaast zijn enkele budgetten ter hoogte van € 190.000 verschoven van kostensoort “Bijdragen aan derden” naar de kostensoort “goederen en diensten van derden”.

Bijdragen aan derden

Een aantal bijdragen is nu begroot op kostensoort “goederen en diensten”.

Toevoegingen voorzieningen

In verband met het opheffen van de voorziening baggeren is de jaarlijkse dotatie, zoals hiervoor aangegeven, overgeheveld naar de kostensoort goederen en diensten.

Baten

Personeelsbaten

Een aantal medewerkers wordt uitgeleend, onder andere aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het hoogheemraadschap ontvangt hiervoor een detacheringsvergoeding.

5.3 Begroting 2016 naar programma's en kostendragers

Bedragen x € 1.000

Programma's	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016	Watersysteem beheer 2016	Zuiverings beheer 2016	Wegen beheer 2016
Programma 1: Waterveiligheid						
Eigen plannen	338	341	4	341	0	0
Plannen van derden	28	28	0	28	0	0
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.056	1.067	11	1.067	0	0
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.038	9.563	-475	9.563	0	0
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	259	262	3	262	0	0
Totaal Waterveiligheid	11.719	11.262	-457	11.262	0	0
Programma 2: Watersysteem						
Eigen plannen	1.811	1.812	0	1.775	33	3
Plannen van derden	72	70	-2	70	0	0
Beheersinstrumenten watersystemen	1.637	1.784	147	1.784	0	0
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.186	7.169	-17	7.169	0	0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.560	5.302	743	5.302	0	0
Beheer hoeveelheid water	8.733	8.418	-315	8.418	0	0
Calamiteitenbestrijding watersystemen	173	172	-1	172	0	0
Monitoring watersystemen	1.190	1.158	-32	1.158	0	0
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	5	34	30	34	0	0
Totaal Watersysteem	25.367	25.919	552	25.883	33	3
Programma 3: Afvalwater						
Eigen plannen	391	394	3	0	394	0
Plannen van derden	11	11	0	0	11	0
Getransporteerd afvalwater	5.923	5.792	-131	0	5.792	0
Gezuiverd afvalwater	12.570	12.049	-521	0	12.049	0
Verwerkt slib	5.156	5.223	68	0	5.223	0
Afvalwaterbehandeling door derden	10.953	10.964	12	0	10.964	0
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	849	855	6	428	428	0
Aanpak diffuse emissies derden	113	114	1	57	57	0
Totaal Afvalwater	35.965	35.403	-562	484	34.919	0

Programma 4: Wegen						
Eigen plannen	29	30	0	0	0	30
Plannen van derden	22	22	0	0	0	22
Beheersinstrumenten wegen	43	44	1	0	0	44
Aanleg en onderhoud wegen	3.162	3.245	84	122	0	3.123
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	490	483	-7	0	0	483
Totaal Wegen	3.745	3.824	79	122	0	3.702
Programma 5: Omgeving en organisatie						
Eigen plannen	876	882	6	802	81	0
Plannen van derden	369	372	2	372	0	0
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	224	281	57	281	0	0
Vergunningen en meldingen	1.383	1.362	-21	1.022	218	123
Adviezen vergunningen	534	526	-7	395	84	47
Toezicht	1.923	1.795	-128	1.597	179	18
Handhaving	457	456	-1	387	65	4
Belastingheffing	3.436	2.857	-579	1.429	1.286	143
Invordering	382	455	73	228	205	23
Bestuur	1.755	1.726	-29	415	1.185	126
Externe communicatie	1.170	1.187	17	570	558	59
Algemeen	-1.006	-1.006	0	-554	-332	-121
Totaal Omgeving en organisatie	11.503	10.894	-609	6.942	3.529	423
Totale kosten	88.299	87.302	-997	44.693	38.481	4.128
Dekking						
Belastingopbrengsten: Watersysteemheffing	42.168	42.168	0	42.168	0	0
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	37.845	37.845	0	0	37.845	0
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.459	4.459	0	0	0	4.459
Totale dekking	84.472	84.472	0	42.168	37.845	4.459
Resultaat voor bestemming (tekort)	3.827	2.830	997	2.525	636	0
Resultaat voor bestemming (overschot)	0	0	0	0	0	331

Bestemmingreserve						
Watersysteemheffing	-87	-93	-6	-93	0	0
Zuiveringsheffing	-199	-199	0	0	-199	0
Totaal bestemmingsreserve	-286	-292	-6	-93	-199	0

Resultaat na bestemming (tekort)	3.542	2.539	1.003	2.432	437	0
Resultaat na bestemming (overschot)	0	0	0	0	0	331

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

6. Programma's

Bijgestelde programmabegroting 2016

Dit hoofdstuk bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het voorziene Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). Daarnaast is jaarschijf 2020 toegevoegd in de meerjarenraming.

Elk programma is opgebouwd uit een aantal vaste elementen:

Het eerste deel komt rechtstreeks uit het WBP en staat vast, tenzij er een wijziging van het WBP plaatsvindt. Hierin staat weergegeven:

- Wat houdt het programma in op hoofdlijnen (wat zijn de belangrijkste programmataken);
- Wat is het beoogde effect van het programma.

Het tweede deel, de bijstellingen en ontwikkelingen 2016 en verder, beschrijft welke nieuwe ontwikkelingen er zijn. Deze ontwikkelingen waren tijdens het opstellen van de programmabegroting 2016 nog niet voorzien. Daarnaast geeft het tweede deel weer wat de organisatie in grote lijnen anders gaat doen om de doelen van 2016 te bereiken. Vervolgens komen de ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder aan de orde.

Verder wordt ingegaan op de financiën van het betreffende programma. Allereerst wordt ten opzichte van programmabegroting 2016 de bijgestelde exploitatiekosten van 2016 weergegeven met een toelichting.

Vervolgens lichten we in hoofdlijnen de mutaties van de kosten in 2017 en verder toe.

De belangrijkste wijzigingen bij de niet beïnvloedbare kosten in de voorjaarsnota zijn veroorzaakt door:

- De kosten van programma 5 worden verdeeld via verdeelsleutels naar de volgende taken: Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en Wegenbeheer. De huidige verdeling is meer dan zes jaar geleden vastgesteld. De gehanteerde aannames en verwachtingen zijn getoetst of zij nog aansluiten bij de werkelijkheid. Het resultaat geeft aanleiding op onderdelen een beperkte wijziging van de tot dusverre gehanteerde systematiek door te voeren, vanaf het begrotingsjaar 2017.
- In het kader van de inrichting van Prosa, ons nieuw financieel systeem, is gekozen voor een andere boekhoudkundige kostenverdeling. Hierdoor zijn wijzigingen ontstaan in de doorberekening van de kosten van materieelbeheer. De kosten van het materieel zijn verplaatst van de ondersteunende producten naar de beleidsproducten van de primaire programma's.
- Op totaalniveau wijken de rentekosten nauwelijks af met de programmabegroting 2016. Op programmaniveau wel. Dit komt doordat de kosten voor rente doorberekend worden op basis van een rentesleutel, waarbij de boekwaarde van de beleidsproducten van de programma's als uitgangspunt worden genomen. Indien de boekwaarden wijzigen, wijzigen ook de rentekosten per programma.

Tot slot wordt in hoofdstuk 6 het bijgestelde investeringsprogramma op de geplande investeringen weergegeven.

Programma 1: Waterveiligheid

Veilig en bewoonbaar

Wij zorgen voor de waterveiligheid in ons gebied: dat betekent de burgers en bedrijven beschermen tegen overstromingen vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandsche IJssel en de boezemwateren. Het risico op overstromingen beperkt het hoogheemraadschap niet alleen door sterke dijken, maar ook door de gevolgen bij een eventuele overstroming (schade en slachtoffers) te beperken. Dit doen wij samen met de waterpartners en de omgeving. We laten het belang van het medegebruik van de waterkeringen nadrukkelijk meewegen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

We voorzien geen wijzigingen of aanvullingen op de ambities en maatregelen zoals beschreven in de programmabegroting 2016.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Onze ambities

- 1.1 **Vergroten van de waterveiligheid**
- 1.2 **Continue zorg voor de waterkeringen**
- 1.3 **De omgeving centraal stellen**

Bedragen x €1000			
Programma 1: Waterveiligheid	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Eigen plannen	338	341	4
Plannen van derden	28	28	0
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.056	1.067	11
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.038	9.563	-475
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	259	262	3
Totaal	11.719	11.262	-457

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Op het beleidsproduct aanleg en onderhoud waterkeringen dalen de kosten met circa € 460.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door lagere rentekosten als gevolg van eerder ontvangen inkomsten bij het project Capelle Moordrecht, anderzijds door lagere indirecte kosten, doordat de kosten van de ondersteunende producten zijn gedaald.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Op het voorgenomen programma worden geen wijzigingen of aanvullingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

Waterveiligheid	2017	2018	2019	2020
Eigen plannen	350	389	390	392
Plannen van derden	29	32	33	33
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.235	1.219	1.221	1.382
Aanleg en onderhoud waterkeringen	11.131	11.528	11.568	11.381
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	262	279	280	281
Totaal Waterveiligheid	13.007	13.448	13.491	13.468
Begroting 2016	13.147	13.599	13.814	13.849
Vershil	-140	-151	-323	-381

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichtingen

De kosten zijn de komende jaren gemiddeld € 230.000 lager dan in de programmabegroting door lagere rentelasten. Dit wordt veroorzaakt door wijzigingen in de uitgaven- en inkomstenpatronen bij voornamelijk de projecten KIJK en Capelle-Moordrecht. De reden is dat de subsidies vooruit worden ontvangen en de kosten in latere jaren pas worden gemaakt. In de programmabegroting stonden de kosten en opbrengsten binnen hetzelfde jaar begroot. In de voorjaarsnota wordt dit gecorrigeerd.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 1.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen							Na 2021
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Hoogwaterbeschermingsprogramma:								
Dijkversterking Krimpen	120	120	0	0	0	0	0	0
Totaal nHWBP:	-5.800	-14.600	0	144	-20.400	19.100	144	9.812
Uitvoering Gouderak (KIJK)	210.800	0	0	0	0	19.100	0	191.700
Subsidie Gouderak (KIJK)	-218.500	-14.600	0	0	-20.400	0	0	-183.500
Uitvoering Zuidplas/Capelle	1.900	0	0	144	0	0	144	1.612
Subsidie Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0	0	0	0
Reconstructie primaire waterkeringen	3.000	0	600	600	600	600	600	0
Reconstructie regionale waterkeringen	10.153	1.568	1.525	1.590	1.670	1.850	1.950	0
Te activeren uren personeel	1.173	0	135	208	277	277	277	0
Totaal programma 1	8.646	-12.913	2.260	2.542	-17.853	21.827	2.971	9.812

Afrondingsverschillen mogelijk

Programma 2: Watersysteem

Voldoende, schoon en aantrekkelijk water

Wij beheren het watersysteem zodat het land geschikt en aantrekkelijk blijft om te wonen, werken en recreëren. De inrichting en het functioneren van het watersysteem wordt zo goed mogelijk afgestemd op de verschillende watergebruikers in ons beheergebied. Daartoe sturen we het water door een afgewogen bemaling. We beheren en onderhouden de watergangen waarbij een gezonde balans is tussen waterkwantiteit en -kwaliteit alsook tussen grond- en oppervlaktewater. Dit doen we in overleg met de omgeving en met een verantwoord evenwicht tussen kosten en baten. We participeren actief bij veranderingen in de ruimtelijke ordening en anticiperen op toekomstige klimaatontwikkelingen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

We voorzien geen wijzigingen of aanvullingen op de ambities en maatregelen zoals beschreven in de programmabegroting 2016.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Onze ambities

- 2.1 Optimaal en transparant watersysteembeheer
- 2.2 Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen
- 2.3 De omgeving centraal stellen

Bedragen x €1000			
Programma 2: Watersysteem	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Eigen plannen	1.811	1.812	0
Plannen van derden	72	70	-2
Beheersinstrumenten watersystemen	1.637	1.784	147
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.186	7.169	-17
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.560	5.302	743
Beheer hoeveelheid water	8.733	8.418	-315
Calamiteitenbestrijding watersystemen	173	172	-1
Monitoring watersystemen	1.190	1.158	-32
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	5	34	30
Totaal	25.367	25.919	552

Af rondingsverschillen mogelijk

Toelichting algemeen:

De kosten op het programma zijn € 552.000 hoger dan voorzien in de programmabegroting 2016. De hogere kosten worden voornamelijk veroorzaakt doordat het vrijgevalen saldo van de baggervoorziening (€ 804.000) eind 2015. Dit is vanwege de noodzakelijke continuering van de baggerwerkzaamheden als extra budget opgenomen onder overige exploitatiekosten in 2016. Per saldo is dit een verschuiving van kosten van 2015 naar 2016 gedekt door het restant uit de voorziening. De overige exploitatiekosten nemen verder met circa € 100.000 toe door een verschuiving van het materieel budget vanuit de

ondersteunende producten naar beleidsproduct beheer hoeveelheid water.

De afschrijvingskosten dalen door een verschuiving van uitgavenpatronen van lopende investeringen met circa € 300.000. De afschrijvingslasten nemen af doordat bepaalde projecten langer doorlopen dan was voorzien tijdens de programmabegroting 2016. Onder andere de projecten ombouw Schilthuis, hoofdwatgang Cyclamenweg en de bijdrage aan de gemeente Rotterdam voor de verbetering van het gescheiden rioolstelsel.

De toelichting per beleidsproduct is als volgt:

Beheersinstrumenten watersystemen

Het beleidsproduct kent een stijging van de overige exploitatie kosten. Het betreft hier een verschuiving van het budget. De jaarlijkse vergoeding aan Delfland vanuit het Waterakkoord wordt nu op dit beleidsproduct begroot, onder het nieuwe beheerproduct Waterakkoorden. Voorheen werd dit begroot op het beleidsproduct beheer hoeveelheid water.

Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

De overige exploitatiekosten stijgen circa met € 240.000. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met stijgende kosten voor het onderhoud van watergangen. Deze bedragen zijn gebaseerd op de huidige bestekken en zijn structureel van aard. De afschrijvingskosten dalen op dit beleidsproduct met circa € 210.000.

Baggeren van waterlopen en saneren waterbodems

Het exploitatiebudget neemt met circa € 740.000 toe door de eerder genoemde toevoeging van het vrijgevallen saldo van de baggervoorziening aan de exploitatie. De doorberekende personeelslasten (niet beïnvloedbare kosten) dalen echter op dit beleidsproduct.

Beheer hoeveelheid water

De energiebudgetten en de verwachte kosten voor vaste telefonie zijn naar beneden bijgesteld (circa € 215.000). Deze besparingen zijn naar verwachting structureel. De al genoemde exploitatiebudgetten materiaalbeheer zijn echter toegevoegd aan dit beleidsproduct. Daarnaast dalen de kosten door de al benoemde verschuiving van het budget van waterakkoorden. Per saldo dalen de overige exploitatiekosten op dit beleidsproduct met circa € 300.000.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Op het voorgenomen programma worden geen wijzigingen of aanvullingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Watersysteem	2017	2018	2019	2020
Eigen plannen	1.817	1.784	1.786	1.765
Plannen van derden	75	75	77	76
Beheersinstrumenten watersystemen	1.860	1.886	1.878	1.876
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.016	6.953	5.569	5.740
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.591	4.747	4.776	4.770
Beheer hoeveelheid water	8.695	9.023	8.712	8.451
Calamiteitenbestrijding watersystemen	174	174	174	174
Monitoring watersystemen	1.205	1.259	1.304	1.333
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	134	28	133	27
Totaal Watersysteem	25.564	25.929	24.407	24.212
Begroting 2016	25.355	25.976	24.198	24.395
Vershil	209	-47	209	-183

Afroundingsverschillen mogelijk

Toelichting effecten meerjarig:

De kosten binnen dit programma zijn de komende jaren gemiddeld € 113.000 hoger dan in de programmabegroting voorzien. Voornamelijk veroorzaakt doordat de out of pocketkosten met gemiddeld € 180.000 stijgen. Allereerst komt dat door de eerder genoemde verschuiving van de budgetten materiaalbeheer.

Daarnaast stijgen de kosten voor de dienstverlening van Aquon. Meerjarig gezien liggen de totale Aquon kosten circa € 250.000 hoger dan in de programmabegroting. In 2017 stijgen de kosten met € 60.000 en dit loopt op tot een stijging van € 110.000 in 2020. Deze kostenstijging, die uit de meerjarenbegroting van Aquon komt, is echter een worst-case scenario. Op dit moment vindt de ombouw van Aquon plaats waarbij de kosten van deze ombouw als worst- case scenario zijn opgenomen in de meerjarenbegroting.

In 2017 is incidenteel € 50.000 extra budget opgenomen binnen beleidsproduct eigen plannen voor het implementeren van de visie

onderhoud stedelijk baggeren. Deze stijging wordt echter gecompenseerd door een verlaging van het budget voor de schouw buitengewoon onderhoud bij programma 5.

De doorberekende personeelskosten liggen de komende jaren gemiddeld € 90.000 hoger. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de tijdelijke uitbreiding van capaciteit ten behoeve van de wateroverlastopgave Rotterdam.

De afschrijvingskosten dalen gemiddeld met € 130.000 per jaar. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat de investeringsplannen (jaarschijf 2016) van Wateroverlastopgave Rotterdam, verbeteringen stedelijk water en peilbesluiten en leggers zijn verlaagd. De investeringsplannen zijn voor deze programma's ten tijde van de programmabegroting 2016 wat te ruim geraamd voor het jaar 2016.

In 2019 nemen de exploitatiekosten in vergelijking met 2018 sterk af (circa € 1,5 miljoen). Deze voorziene daling wordt veroorzaakt doordat de afschrijvingskosten dalen ten opzichte van 2018. Van enkele grotere projecten eindigt de afschrijvingsperiode (Waterplein Benthemplein, Waterberging Eendragtspolder, Waterberging Kruisplein en Uitvoering maatregelen waterplan Capelle Schollevaar).

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 2.

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Wateroverlastopgave	15.150	650	2.500	2.500	2.500	3.500	3.500	0
Verbeteringen stedelijk water	1.500	0	300	300	300	300	300	0
Uitvoer kaderrichtlijn water '16-'21	1.500	0	0	0	500	500	500	0
Peilbesluiten en leggers	1.350	100	250	250	250	250	250	0
Renovatie kunstwerken WS	4.700	0	1.000	1.000	900	900	0	0
Te activeren uren personeel	2.731	103	323	524	572	572	635	0
Totaal programma 2	26.931	853	4.373	4.574	5.022	6.022	6.085	0

Afrondingsverschillen mogelijk

Programma 3: Afvalwater

Zuiver water

Wij dragen zorg voor schoon oppervlaktewater door het afvalwater van huishoudens en bedrijven te transporteren en te zuiveren zodat het veilig kan worden geloosd in de rivier of op de sloot. We dringen verontreinigde waterstromen naar oppervlaktewater terug en stimuleren het verminderen van ongewenste lozingen op de riolering. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze waterpartners.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

Het afvalwater uit ons deel van Zoetermeer wordt gezuiverd op de afvalwaterzuiveringsinrichting (awzi) Harnaschpolder. Deze awzi is eigendom van het hoogheemraadschap van Delfland en er is op dit moment overcapaciteit aanwezig. We zijn in een gevorderd stadium om met een bedrijf in dit gebied dat momenteel zijn eigen afvalwater zuivert afspraken te maken om het afvalwater voortaan ongezuiverd op de riolering te lozen. Daarna kan het door de zuivering Harnaspolder worden gezuiverd. Het hoogheemraadschap ontvangt van het bedrijf een hoger bedrag aan zuiveringsheffing. Hier tegenover staan voor het hoogheemraadschap extra uitgaven voor de subsidie en een hogere vergoeding voor het zuiveren van het afvalwater door Delfland.

Onze ambities

- 3.1 Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking
- 3.2 Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen
- 3.3 Schoner water door vermindering van emissies

Mogelijk ronden de benodigde overeenkomsten al in het derde kwartaal af en gaat het bedrijf al in 2016 het water ongezuiverd lozen. Dit heeft dan een effect op de financiële resultaten. Dit effect is nog niet meegenomen in het overzicht van de financiën voor 2016 en de daar op volgende jaren.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000			
Programma 3: Afvalwater	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Eigen plannen	391	394	3
Plannen van derden	11	11	0
Getransporteerd afvalwater	5.923	5.792	-131
Gezuiverd afvalwater	12.570	12.049	-521
Verwerkt slib	5.156	5.223	68
Afvalwaterbehandeling door derden	10.953	10.964	12
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	849	855	6
Aanpak diffuse emissies derden	113	114	1
Totaal	35.965	35.403	-562

Af rondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Ten opzichte van de programmabegroting 2016 zijn de kosten op programma 3 gedaald met ongeveer € 560.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt omdat een aantal budgetten op basis van de jaarrekening 2015 naar beneden is bijgesteld. Deze verlagingen zijn structureel.

Getransporteerd afvalwater

Op dit beleidsproduct zijn per saldo € 130.000 lagere kosten. De volgende budgetten zijn structureel verlaagd:

- Elektriciteit: € 73.000
- Vaste telefonie: € 15.000
- Overige dienstverlening: € 55.000

Het budget voor vuilafvoer is structureel verhoogd met € 15.000.

Gezuiverd afvalwater

Op dit beleidsproduct zijn circa € 520.000 lagere kosten. De afschrijvingskosten dalen ten opzichte van de programmabegroting 2016 met € 135.000. Dit komt omdat we met het opstellen van de programmabegroting 2016 verwachtten de projecten AquaReuse en de Groote Zaag af te sluiten in 2015. Vanwege onder andere het afhandelen van restpunten worden de projecten in 2016 afgesloten. Verder zijn er lagere indirecte kosten van € 56.000 en hogere rentekosten van € 17.000. De doorberekende personele kosten komen € 61.000 lager uit omdat in de programmabegroting een verkeerde verdeelsleutel is toegepast. Dit is nu gecorrigeerd.

De volgende budgetten zijn structureel verlaagd:

- Materialen laboratorium: € 75.000
- Elektriciteit: € 210.000
- Gas: € 32.000
- Telefonie: € 23.000

Structureel verhoogd zijn de budgetten voor:

- Aanschaf materieel: € 37.000
- Onderhoud terreinen en installaties: € 28.000
- Kosten voor verzekeringen op het materieel: € 5.000
- Advieskosten: € 5.000

Verder is het ook het opbrengstenbudget voor overige dienstverlening van derden verhoogd met € 18.500.

Verwerkt slib

Op dit beleidsproduct worden de hogere kosten van € 67.000 vooral veroorzaakt door hogere rentekosten.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Naast de bij 2016 genoemde ontwikkeling worden op dit moment verder geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

Afvalwater	2017	2018	2019	2020
Eigen plannen	405	405	417	419
Plannen van derden	11	11	12	12
Getransporteerd afvalwater	4.425	4.609	4.057	4.015
Gezuiverd afvalwater	12.735	12.821	12.965	13.294
Verwerkt slib	5.287	5.157	5.155	5.308
Afvalwaterbehandeling door derden	11.161	11.160	11.166	11.164
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	696	600	616	634
Aanpak diffuse emissies derden	115	115	117	118
Totaal Afvalwater	34.836	34.880	34.506	34.963
Begroting 2016	34.835	35.492	35.119	35.260
Verschil	1	-612	-613	-297

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Meerjarig dalen de kosten gemiddeld met ongeveer € 375.000.

De kosten dalen als gevolg van structurele lagere out of pocket kosten zoals verwerkt in deze voorjaarsnota. In 2017 begroten we circa € 140.000 hogere afschrijvingskosten omdat we investeringsprojecten zoals 'Project procesautomatisering' eerder afronden. Door een verschuiving van de afschrijvingskosten in de toekomst dalen deze lasten in 2018 en 2019. In 2020 stijgen de afschrijvingskosten vanwege de hogere investering voor project 'Themista'.

In 2017 is de bijdrage aan HVC aangepast aan het niveau van 2015 en 2016. De bijdrage voor 2017 was € 200.000 te laag opgenomen in de programmabegroting. De jaren daarna daalt de bijdrage conform de programmabegroting 2016 als gevolg van het kostenverlagend effect van project Themista.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 3.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Renovaties awzi's	16.960	1.495	3.345	2.900	3.200	3.900	2.000	120
Uitv. studies en efficiëntiepl.	5.000	4.500	100	100	100	100	100	0
Renovatie transportstelsels	2.133	133	100	100	100	100	100	1.500
Bijdragen aan gemeenten	1.610	730	880	0	0	0	0	0
Te activeren uren personeel	708	76	112	130	130	130	130	0
Subsidie/bijdrage regelingen	500	0	100	100	100	100	100	0
Totaal programma 3	26.911	6.933	4.637	3.330	3.630	4.330	2.430	1.620

Afrondingsverschillen mogelijk

Programma 4: Wegen

Veilig wegennetwerk

Wij zorgen voor een goed berijdbaar en veilig verkeersnetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Deze wegen vormen belangrijke schakels in het regionale netwerk. Zowel bij de dagelijkse uitvoering van ons werk als bij de beleidsvorming voor de langere termijn werken we samen met onze partners. Aangezien onze werkzaamheden grote gevolgen kunnen hebben voor de omgeving betrekken we burgers en bedrijven vroegtijdig bij de voorbereiding en uitvoering van projecten.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

We voorzien geen wijzigingen of aanvullingen op de ambities en maatregelen zoals beschreven in de programmabegroting 2016.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Onze ambities

- 4.1 Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de berijdbaarheid van wegen
- 4.2 Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk
- 4.3 Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties

Bedragen x €1000			
Programma 4: Wegen	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Eigen plannen	29	30	0
Plannen van derden	22	22	0
Beheersinstrumenten wegen	43	44	1
Aanleg en onderhoud wegen	3.162	3.245	84
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	490	483	-7
Totaal	3.745	3.824	79

Af rondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Bij dit programma stijgen de kosten met € 79.000.

In het kader van de inrichting van Prosa is, zoals eerder vermeld, gekozen voor een andere boekhoudkundige kostenverdeling. Hierdoor zijn wijzigingen ontstaan in de doorberekening van de kosten van materieelbeheer. De kosten van het materieel Loods Zuidbroek zijn verplaatst van het ondersteunend product Materieelbeheer naar beleidsproduct Aanleg en onderhoud wegen.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Naast de bij 2016 genoemde ontwikkeling worden op dit moment verder geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

Wegen	2017	2018	2019	2020
Eigen plannen	30	34	34	34
Plannen van derden	22	25	25	25
Beheersinstrumenten wegen	45	46	46	46
Aanleg en onderhoud wegen	3.527	3.653	3.756	3.931
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	488	494	491	491
Totaal Wegen	4.113	4.251	4.352	4.527
Begroting 2016	3.984	4.203	4.380	4.611
Verschil	129	48	-28	-84

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

De kosten van dit programma stijgen meerjarig gemiddeld met ongeveer € 27.000.

Eenzijds stijgen de kosten met € 312.000 door de kostenverschuiving van de kosten van het materieel naar programma 4. Anderzijds dalen de afschrijvingskosten door het realistischer plannen van de meerjaren investeringen van de polderwegen (gemiddeld € 285.000).

Deze realistischere planning komt omdat in de afgelopen jaren de uitvoering van de plannen met betrekking tot het wegenonderhoud te optimistisch gepland is. De benodigde tijd voor afstemming en medewerking van derden kostte vaak meer tijd dan was bedacht.

Voor de komende jaren is op basis van deze ervaring de meerjarenplanning en raming bijgesteld.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 4.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen							Na
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Duurzaam Veilig	1.000	0	0	0	0	1.000	0	0
Reconstructie polderwegen	10.860	4.200	350	1.600	1.980	1.620	1.110	0
Vervanging wegbruggen	4.525	1.295	765	645	620	600	600	0
Aanpak black en grey spots	400	100	100	0	100	0	100	0
Totaal programma 4	16.785	5.595	1.215	2.245	2.700	3.220	1.810	0

Afrondingsverschillen mogelijk

Programma 5: Omgeving & Organisatie

De omgeving

In het Waterbeheerplan ligt het accent op het samen en in directe verbinding met de omgeving uitvoeren van het waterbeheer. Communicatie staat in dienst van het leggen van verbinding tussen het hoogheemraadschap en de omgeving, het samen vinden van oplossingen, het creëren van draagvlak en het zichtbaar en herkenbaar maken van het hoogheemraadschap als waterbeheerder. Daarnaast zorgen we er voor dat we met een goede digitale informatievoorziening (digitale producten en diensten, delen van gegevens) in verbinding kunnen blijven met onze omgeving.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

We voorzien geen wijzigingen of aanvullingen op de ambities en maatregelen zoals beschreven in de programmabegroting 2016.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

Programma 5: Omgeving en organisatie	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Eigen plannen	876	882	6
Plannen van derden	369	372	2
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	224	281	57
Vergunningen en meldingen	1.383	1.362	-21
Adviezen vergunningen	534	526	-7
Toezicht	1.923	1.795	-128
Handhaving	457	456	-1
Belastingheffing	3.436	2.857	-579
Invordering	382	455	73
Bestuur	1.755	1.726	-29
Externe communicatie	1.170	1.187	17
Algemeen	-1.006	-1.006	0
Totaal	11.503	10.894	-609

Af rondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Op dit programma circa € 610.000 lagere kosten. De belangrijkste wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Beheer keurkwartet en VTH-beleid, Vergunningen en meldingen, Adviezen vergunningen, Toezicht en handhaving

Binnen deze beleidsproducten hebben verschillende budget neutrale verschuivingen plaatsgevonden. Het betreft de overige exploitatiebudgetten van beleidsproducten

keurkwartet en VTH beleid, vergunningen en meldingen en Toezicht. Deze budgetten zijn naar beter inzicht begroot. Tevens is het budget voor de schouw buitengewoon onderhoud (schouw BO) met € 100.000 verlaagd. Deze verlaging is voornamelijk niet structureel doorgevoerd omdat er nog niet voldoende inzicht is in hoe de kosten voor stedelijk baggeren zich in de toekomst gaan verhouden tussen programma 2 en 5.

Belastingheffing en invordering

Het positief behaalde resultaat van de RBG resulteert in het terugstorten van € 447.000 door de RBG. Dit leidt, na bijstelling van beleidsproduct invordering, tot lagere kosten op beide beleidsproducten.

Bestuur

Het bedrag aan contributies is met €20.000 naar beneden bijgesteld. De jaarlijkse indexactie is naar beneden bijgesteld.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Naast de bij 2016 genoemde ontwikkeling worden op dit moment verder geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Omgeving en organisatie	2017	2018	2019	2020
Eigen plannen	914	922	924	924
Plannen van derden	416	417	418	407
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	287	287	288	288
Vergunningen en meldingen	1.411	1.413	1.416	1.402
Adviezen vergunningen	544	544	545	547
Toezicht	1.903	1.957	1.961	1.967
Handhaving	471	472	473	474
Belastingheffing	3.289	3.333	3.377	3.420
Invordering	872	666	671	677
Bestuur	1.818	1.888	1.558	1.812
Externe communicatie	1.242	1.255	1.244	1.234
Algemeen	-826	-742	-712	-712
Totaal Omgeving en organisatie	12.340	12.412	12.162	12.439
Begroting 2016	11.886	12.118	11.891	12.157
Verschil	454	294	271	282

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

De stijging van de lasten is het gevolg van hogere doorberekende personele- en indirecte kosten (niet beïnvloedbaar).

Op beleidsproduct toezicht is het schouwbudget incidenteel verlaagd met € 50.000. Dit budget is verschoven naar programma 2 en staat begroot op beleidsproduct eigen plannen. Dit is ten behoeve van het implementeren van de visie onderhoud stedelijk baggeren.

De bestuurskosten dalen zoals voorzien vanaf 2019 vanwege het eindigen van de afschrijvingskosten van de waterschapverkiezingen 2015.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 5.

Bedragen x € 1.000

Te voteren investeringsbedragen								
Investing	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Verkiezingen	1.125	0	0	0	1.125	0	0	0
Totaal programma 5	1.125	0	0	0	1.125	0	0	0

Afrondingsverschillen mogelijk

Ondersteunende producten

De kosten van de ondersteunende producten verdelen we over de primaire producten. Ze vormen de indirecte kosten voor de programma's. De methodiek van verdelen beschrijven we in paragraaf 8.1.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2016

We voorzien geen wijzigingen of aanvullingen op de ambities en maatregelen zoals beschreven in de programmabegroting 2016.

Financiën 2016

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

Ondersteunende producten	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016
Centraal management	1.870	1.917	47
Personeel en organisatie	1.930	1.943	13
Interne voorlichting	119	122	3
Concerncontrol en financieel beleid	2.018	2.076	57
Informatiebeleid en automatisering	3.431	3.468	37
Huisvesting	1.498	1.554	55
Interne faciliteiten	1.439	1.398	-41
Materieelbeheer	1.395	537	-857
Algemeen bestuurlijke- en juridische ondersteuning	613	606	-6
Totaal	14.313	13.621	-692

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Centraal management

De doorberekende personeelskosten stijgen met € 45.000.

Concerncontrol en financieel beleid

De stijging van kosten op dit beleidsproduct wordt veroorzaakt door hogere afschrijvingskosten.

Informatiebeleid en automatisering

De kosten voor zijn gestegen met ongeveer € 37.000. Dit komt door een incidentele eenmalige aanschaf hardware van mobile devices.

Huisvesting

De kosten voor huisvesting zijn gestegen met ongeveer € 55.000. Dit komt enerzijds door een stijging van de rentekosten en doorberekende personeelslasten en anderzijds door verlaagde kosten voor schoonmaakwerkzaamheden.

Interne faciliteiten

De goederen en diensten zijn gedaald met € 28.000 onder meer door een bijstelling van de begroting voor advieskosten.

Materieelbeheer

De kosten van het materieel van watersysteem, afvalwater en wegen zijn voor 100% verplaatst naar de primaire programma's. In totaal is er ongeveer € 850.000 verplaatst naar de primaire programma's. De budgetten voor brandstof en leasekosten dienstauto's zijn incidenteel naar beneden bijgesteld met respectievelijk € 15.000 en € 40.000.

Ontwikkelingen en maatregelen 2017 en verder

Naast de bij 2016 genoemde ontwikkeling worden op dit moment verder geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.

Financiën 2017 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1.000				
Ondersteunende Producten	2017	2018	2019	2020
Centraal management	2.044	1.950	1.976	2.009
Personeel en organisatie	2.008	2.007	2.002	2.005
Interne voorlichting	130	132	130	131
Concerncontrol en financieel beleid	2.178	2.191	2.178	2.180
Informatiebeleid en automatisering	3.886	3.810	3.616	3.600
Huisvesting	1.703	1.722	1.675	1.655
Interne faciliteiten	1.408	1.328	1.366	1.368
Materieelbeheer	562	572	564	564
Algemeen bestuurlijke- en juridische onderst.	676	848	905	905
Totaal Ondersteunende producten	14.596	14.559	14.412	14.418

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Centraal management

De doorberekende personeelskosten stijgen met gemiddeld € 90.000 door een extra fte voor een strategisch adviseur.

Concerncontrol en financieel beleid

Er zijn extra afschrijvingslasten voor het nieuw financieel systeem (Prosa) van ongeveer € 68.000.

Materieelbeheer

Ook meerjarig zijn de effecten van de herinrichting van het materieel zichtbaar (zie toelichting van materieel bij financiën 2016). In totaal is er circa € 880.000 verplaatst naar de primaire programma's.

Algemeen bestuurlijke- en juridische ondersteuning

Het implementeren van de omgevingswet zorgt naar verwachting voor structureel hogere exploitatiekosten vanaf 2018. Het out of pocket budget is daarom met ingang van het jaar 2018 verhoogd met € 106.000 per jaar.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor de ondersteunende producten:

Bedragen x € 1.000								
Investering	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Materieel HHSK	1.382	315	307	433	227	100	0	0
Informatievoorziening	1.540	1.330	0	0	210	0	0	0
Bedrijfsvoering	40	0	0	40	0	0	0	0
Huisvesting	200	0	100	70	30	0	0	0
Totaal ondersteunend	3.162	1.645	407	543	467	100	0	0

Afrondingsverschillen mogelijk

7. Meerjarenraming 2016 t/m 2020

In dit hoofdstuk bespreken we de meerjarenraming van kosten en opbrengsten voor de komende vijf jaar. Daarnaast geven we, per heffing, een prognose weer van de tariefontwikkeling betreffende deze periode, inclusief een specificatie van de verschillende opbrengsten.

De volgende paragrafen komen aan de orde:

7.1 Financiële ontwikkelingen 2016 tot en met 2020

7.2 Begroting in meerjarenperspectief

7.3 Meerjarenperspectief van de waterschapstaken

7.1. Financiële ontwikkelingen 2016 tot en met 2020

Bedragen x € 1.000

Begrotingstekort	2016	2017	2018	2019	2020
Begroting 2016	€ 3.827	€ 2.677	€ 2.959	€ -1.014	€ -
Voorjaarsnota 2016	€ 2.830	€ 4.147	€ 3.800	€ 806	€ 538
Verschil	€ 997	€ -1.470	€ -841	€ -1.820	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bovenstaande tabel geeft de verschillen in het begrotingstekort ten opzichte van de programmabegroting 2016 weer voor de jaren 2016 tot en met 2020. Over de planperiode loopt het begrotingstekort op met circa € 3,1 miljoen.

De belastingopbrengsten dalen in de planperiode met € 4,4 miljoen als gevolg van het verlagen van het stijgingspercentage bij alle drie de heffingen.

Bedragen x € 1.000

Belastingopbrengsten	2016	2017	2018	2019	2020
Begroting 2016	€ 84.472	€ 86.530	€ 88.428	€ 90.416	€ -
Voorjaarsnota 2016	€ 84.472	€ 85.714	€ 87.119	€ 88.112	€ 89.071
Verschil	€ -	€ -816	€ -1.309	€ -2.304	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Het financieel meerjarenperspectief van deze voorjaarsnota laat zien dat de totale kosten in de planperiode dalen met circa € 1,2 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Kosten	2016	2017	2018	2019	2020
Begroting 2016	€ 88.299	€ 89.208	€ 91.387	€ 89.402	€ -
Voorjaarsnota 2016	€ 87.302	€ 89.861	€ 90.919	€ 88.918	€ 89.608
Verschil	€ 997	€ -653	€ 468	€ 484	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Hieronder geven we per hoofdkostensoort een toelichting.

De afschrijvingskosten dalen in de planperiode. Dit heeft vooral te maken met het feit dat verschillende investeringsplannen naar beneden zijn bijgesteld. Tevens dalen de afschrijvingskosten die betrekking hebben tot ICT aangezien de toekomstige afschrijvingskosten gedragen worden door Rijnland. Het hoogheemraadschap betaalt vanaf 2017 hiervoor een jaarlijkse vergoeding.

De personeelskosten stijgen door mutaties in het personeelsbestand, het uitvoeren van beleid voor burger participatie, activiteiten voor het project omgevingswet, formaliseren formatie strategisch adviseur en de inzet voor het programma wateroverlastopgave Rotterdam.

Dekking hiervoor is het verlagen van het investeringsprogramma Wateroverlastopgave Rotterdam. Daarnaast gaat vanaf 2017 personeel over naar het hoogheemraadschap van Rijnland als gevolg van de samenwerking op ICT gebied. De personele lasten dalen hierdoor vanaf 2017.

De overige exploitatiekosten laten een wisselend beeld zien, maar over de hele planperiode dalen de kosten. Vanaf 2017 betalen wij een bijdrage aan het hoogheemraadschap van Rijnland voor ICT werkzaamheden in het kader van de samenwerking. De onderhoudskosten voor watergangen zijn verhoogd op basis van de nieuwe bestekken. Daartegenover staan structurele verlagingen op de budgetten voor energie, telefonie, materialen en overige dienstverlening. Vervolgens daalt onze bijdrage aan De Regionale Belasting Groep (RBG) voor het heffen en innen van de waterschapsbelasting.

7.2 Begroting in meerjarenperspectief

In de onderstaande tabel wordt de meerjarenbegroting naar programma's, onderverdeeld in beleidsproducten getoond:

	Begroting 2016 Jaarschijf 2016	VJN 2016	Verschillen 2016	2017	2018	2019	2020
Bedragen x€1000							
Waterveiligheid							
Eigen plannen	338	341	4	350	389	390	392
Plannen van derden	28	28	0	29	32	33	33
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.056	1.067	11	1.235	1.219	1.221	1.382
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.038	9.563	-475	11.131	11.528	11.568	11.381
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	259	262	3	262	279	280	281
Totaal Waterveiligheid	11.719	11.262	-457	13.007	13.448	13.491	13.468
Watersysteem							
Eigen plannen	1.811	1.812	0	1.817	1.784	1.786	1.765
Plannen van derden	72	70	-2	75	75	77	76
Beheersinstrumenten watersystemen	1.637	1.784	147	1.860	1.886	1.878	1.876
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.186	7.169	-17	7.016	6.953	5.569	5.740
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.560	5.302	743	4.591	4.747	4.776	4.770
Beheer hoeveelheid water	8.733	8.418	-315	8.695	9.023	8.712	8.451
Calamiteitenbestrijding watersystemen	173	172	-1	174	174	174	174
Monitoring watersystemen	1.190	1.158	-32	1.205	1.259	1.304	1.333
Inrichten en onderhoud vaarwegen en havens	5	34	30	134	28	133	27
Totaal Watersysteem	25.367	25.919	552	25.564	25.929	24.407	24.212
Afvalwater							
Eigen plannen	391	394	3	405	405	417	419
Plannen van derden	11	11	0	11	11	12	12
Getransporteerd afvalwater	5.923	5.792	-131	4.425	4.609	4.057	4.015
Gezuiverd afvalwater	12.570	12.049	-521	12.735	12.821	12.965	13.294
Verwerkt slib	5.156	5.223	68	5.287	5.157	5.155	5.308
Afvalwaterbehandeling door derden	10.953	10.964	12	11.161	11.160	11.166	11.164
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	849	855	6	696	600	616	634
Aanpak diffuse emissies derden	113	114	1	115	115	117	118
Totaal Afvalwater	35.965	35.403	-562	34.836	34.880	34.506	34.963

Wegen							
Eigen plannen	29	30	0	30	34	34	34
Plannen van derden	22	22	0	22	25	25	25
Beheersinstrumenten wegen	43	44	1	45	46	46	46
Aanleg en onderhoud wegen	3.162	3.245	84	3.527	3.653	3.756	3.931
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	490	483	-7	488	494	491	491
Totaal Wegen	3.745	3.824	79	4.113	4.251	4.352	4.527
Omgeving en organisatie							
Eigen plannen	876	882	6	914	922	924	924
Plannen van derden	369	372	2	416	417	418	407
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	224	281	57	287	287	288	288
Vergunningverlening en meldingen	1.383	1.362	-21	1.411	1.413	1.416	1.402
Adviezen vergunningen	534	526	-7	544	544	545	547
Toezicht	1.923	1.795	-128	1.903	1.957	1.961	1.967
Handhaving	457	456	-1	471	472	473	474
Belastingheffing	3.436	2.857	-579	3.289	3.333	3.377	3.420
Invordering	382	455	73	872	666	671	677
Bestuur	1.755	1.726	-29	1.818	1.888	1.558	1.812
Externe communicatie	1.170	1.187	17	1.242	1.255	1.244	1.234
Algemeen	-1.006	-1.006	0	-826	-742	-712	-712
Totaal Omgeving en organisatie	11.503	10.894	-609	12.340	12.412	12.162	12.439
Totale kosten	88.299	87.302	-997	89.861	90.919	88.918	89.608
Dekking							
Belastingopbrengsten: Systeemheffing	42.168	42.168		43.855	45.171	46.074	46.996
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	37.845	37.845		37.400	37.490	37.579	37.616
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.459	4.459		4.459	4.459	4.459	4.459
Totale dekking	84.472	84.472		85.714	87.119	88.112	89.071
Resultaat voor bestemming (tekort)	3.827	2.830		4.147	3.800	806	538
Resultaat voor bestemming (overschot)			1.001				
Bestemmingreserve							
Watersysteemheffing	-87	-93	-6	-99	-104	-116	-122
Zuiveringsheffing	-199	-199		-199	-199	-199	-199
Totaal bestemmingsreserve	-286	-292	-6	-298	-303	-315	-321
Resultaat na bestemming (tekort)	3.542	2.539		3.849	3.497	491	217
Resultaat na bestemming (overschot)			1.007				

7.3 Meerjarenperspectief van de waterschapstaken

Toelichting op het meerjarenperspectief

Eén van de financiële uitgangspunten is erop gericht om aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken en de tariefegalisereserves te hebben afgebouwd tot nihil. In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven we lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de lasten op korte termijn niet te laten stijgen, voeren we een aantal jaren beleid op het realiseren van besparingen en dekken we de resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisereserves. Hierdoor nemen de tariefegalisereserves versneld af.

In deze voorjaarsnota is het stijgingspercentage bij de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing en wegenheffing aangepast om de tariefegalisereserves af te bouwen.

Watersysteemheffing

Het stijgingspercentage van de watersysteemheffing is voor 2017 verlaagd van 5% naar 4%, voor 2018 van 4,5% naar 3% en voor de jaren daarna van 4,5% naar 2%.

In de categorie ongebouwd is het aantal hectaren natuur aangepast conform de opgave van de RBG. Vanaf 2017 is het aantal hectaren natuur gecorrigeerd van 1.900 hectaren naar 3.100 hectaren vanaf 2017. Daarnaast is het aantal hectaren verharde openbare wegen

gecorrigeerd van 2.200 naar 2.500 hectaren. Dit heeft een onevenredig effect voor de categorie ongebouwd en daarom is het voorstel bij de actualisering de kostentoedeling aan te passen.

Nieuwe kostentoedeling

Beheertaken	Systeemheffing
Belasting categorieën	100,000%
Ingezetenen	53,0000%
Gebouwd	41,0820%
Ongebouwd	5,9020%
Natuur	0,0160%

De tariefegalisereserve van deze heffing bedraagt na aftrek van het verwacht negatief exploitatieresultaat over 2016 circa € 9,2 miljoen. De begrotingstekorten voor de watersysteemheffing kunnen daarom de komende jaren worden gedekt uit de tariefegalisereserve. De tariefegalisereserve komt eind 2020 uit op € 5,1 miljoen positief.

Zuiveringsheffing

Het voorstel tot aanpassen van de kwijschelding is in deze voorjaarsnota in samenhang met de andere voorgestelde wijzigingen doorgerekend. Kwijschelding wordt voor de zuiveringsheffing niet meer verleend. In deze voorjaarsnota zijn de effecten van het aangepast kwijscheldingsbeleid verwerkt. Evenals het verlagen van het tarief daarboven met 3% in 2017. Voor de jaren daarna is het stijgingspercentage gesteld op 0%, oftewel geen jaarlijkse verhoging.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na aftrek van het verwacht negatief exploitatieresultaat over 2016 circa € 8,1 miljoen. De begrotingstekorten voor de zuiveringsheffing kunnen daarom de komende jaren worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2020 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 3,9 miljoen positief.

Wegenheffing

Het stijgingspercentage voor de wegenheffing, welke in de programmabegroting 2016 voor het jaar 2017 is verhoogd naar 1%, corrigeren we conform de voorjaarsnota 2015 naar 0%.

In de categorie ongebouwd voor de Krimpenerwaard is het aantal hectaren natuur toegenomen van 250 hectaren naar 2000 hectaren. Dit heeft een onevenredig effect in de categorie ongebouwd. Omdat geen onderscheid is te maken in het belang tussen de categorieën ongebouwd en natuur bij het beheer en onderhoud van de wegen voor de ontsluiting van landerijen en natuurterreinen, zijn deze categorieën samengevoegd.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na toevoeging van het verwacht positief exploitatieresultaat over 2016 circa € 3,9 miljoen. De begrotingstekorten voor de wegenheffing vanaf 2017 kunnen worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2020 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 3,1 miljoen positief.

Meerjarenperspectief watersysteemheffing

Totaaloverzicht watersysteemheffing						
VJN 2016 t/m 2021						

	bedragen x € 1.000					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<u>Kosten vs opbrengsten</u>						
Totale kosten	44.693	46.672	47.605	46.018	45.908	46.061
Totale belastingopbrengst	42.168	43.855	45.171	46.074	46.996	47.936
Resultaat voor bestemming	2.525-	2.817-	2.434-	57	1.088	1.875
Bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-

<u>Tariefegaliseringsreserve</u>						
Stand per 1 januari	11.785	9.260	6.443	4.009	4.066	5.154
Toevoeging resultaat	-	-	-	57	1.088	1.875
Onttrekking resultaat	2.525	2.817	2.434	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	9.260	6.443	4.009	4.066	5.154	7.029

Specificatie van de belastingopbrengsten:

<u>Omslagtarief Ingezetenen</u>						
Belastingopbrengst x € 1.000	21.084	23.243	23.941	24.419	24.908	25.406
Tarieven 2016-2020	€ 90,03	€ 98,95	€ 101,62	€ 103,34	€ 105,10	€ 106,84

Deze tarieven zijn gebaseerd op 234.200 woonruimten, het aantal woonruimten wordt jaarlijks verhoogd met 0,3%.

Omslagtarief Gebouwd						
Belastingopbrengst x € 1.000	18.422	18.017	18.557	18.928	19.307	19.693
Tarieven 2016-2020	0,0284%	0,0278%	0,0286%	0,0292%	0,0298%	0,0304%

Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 64.779.000

Omslagtarief Ongebouwd						
Belastingopbrengst x € 1.000	2.657	2.588	2.666	2.719	2.774	2.829
Tarieven 2016-2020	104,33 €	104,95 €	108,10 €	110,26 €	112,46 €	114,71 €
Tarieven verharde openbare weg (+100%)	€ 208,67	€ 209,90	€ 216,19	€ 220,52	€ 224,93	€ 229,43

Deze tarieven zijn gebaseerd op 22.163 hectaren ongebouwd waarvan 2.200 (vanaf 2017: 2.500 ha) hectaren verharde openbare weg.

Natuurterreinen						
Belastingopbrengst x € 1.000	5	7	7	7	8	8
Tarieven 2016-2020	€ 2,89	€ 2,26	€ 2,33	€ 2,38	€ 2,43	€ 2,47

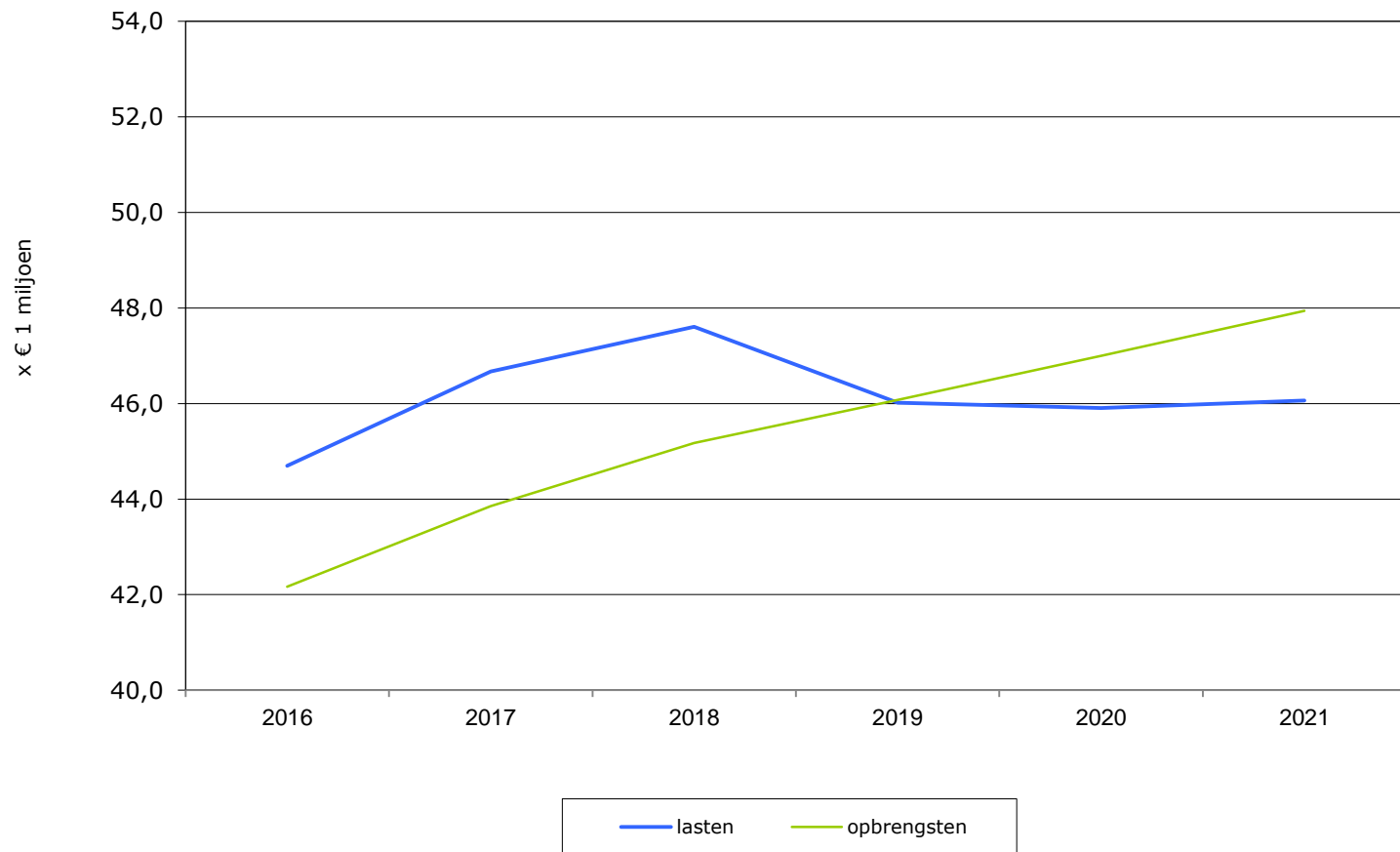
Deze tarieven zijn gebaseerd op 1.900 hectaren natuurterrein en vanaf 2017 op 3.100 hectaren.

Wijzigingspercentages						
Totale kosten	-3,9%	4,4%	2,0%	-3,3%	-0,2%	0,3%
Belastingopbrengsten	5,0%	4,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%

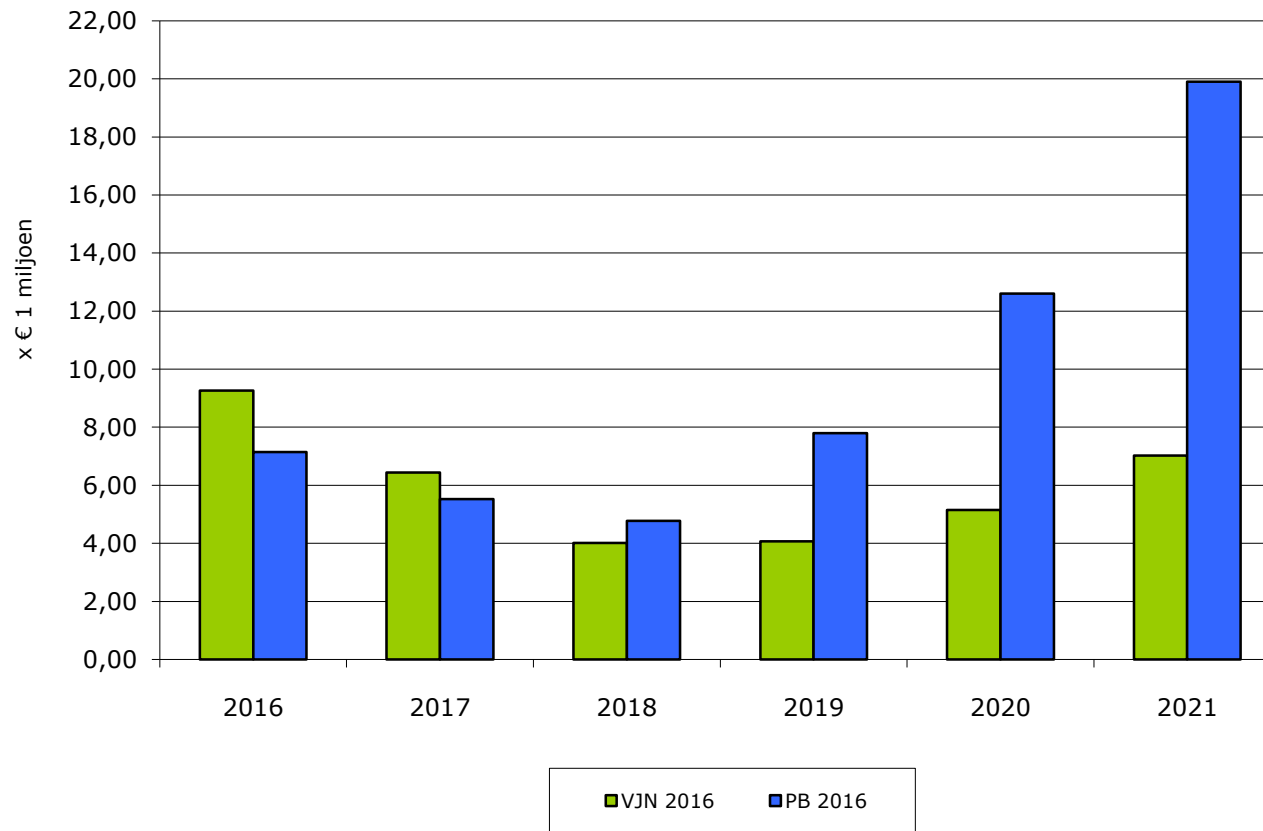
De bodemreserve watersysteemheffing bedraagt € 2,5 mln.

Watersysteemheffing

Lasten versus opbrengsten

Watersysteemheffing Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

Meerjarenperspectief zuiveringsheffing

Totaaloverzicht zuiveringsheffing						
VJN 2016 t/m 2021						
	bedragen x € 1.000					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<u>Kosten vs opbrengsten</u>						
Totale kosten	38.481	38.729	38.699	38.201	38.807	38.284
Totale belastingopbrengsten	37.845	37.400	37.490	37.579	37.616	37.711
Resultaat voor bestemming	636-	1.328-	1.209-	622-	1.191-	573-
Bestemmingsreserve	18-	18-	18-	18-	18-	18-
<u>Tariefegalisatiereserve</u>						
Stand per 1 januari	8.808	8.190	6.880	5.689	5.085	3.912
Toevoeging resultaat	-	-	-	-	-	-
Onttrekking resultaat	636	1.328	1.209	622	1.191	573
Mutatie bestemmingsreserve	18	18	18	18	18	18
Stand per 31 december	<u>8.190</u>	<u>6.880</u>	<u>5.689</u>	<u>5.085</u>	<u>3.912</u>	<u>3.357</u>
<u>Belastingeenheden</u>						
Aantal opgelegde vervuilingseenheden	737.900	739.600	741.300	743.000	744.700	746.500
Kwijtschelding en oninbaar	62.000	29.000	29.000	29.000	30.000	30.000
Aantal vervuilingseenheden	<u>675.900</u>	<u>710.600</u>	<u>712.300</u>	<u>714.000</u>	<u>714.700</u>	<u>716.500</u>

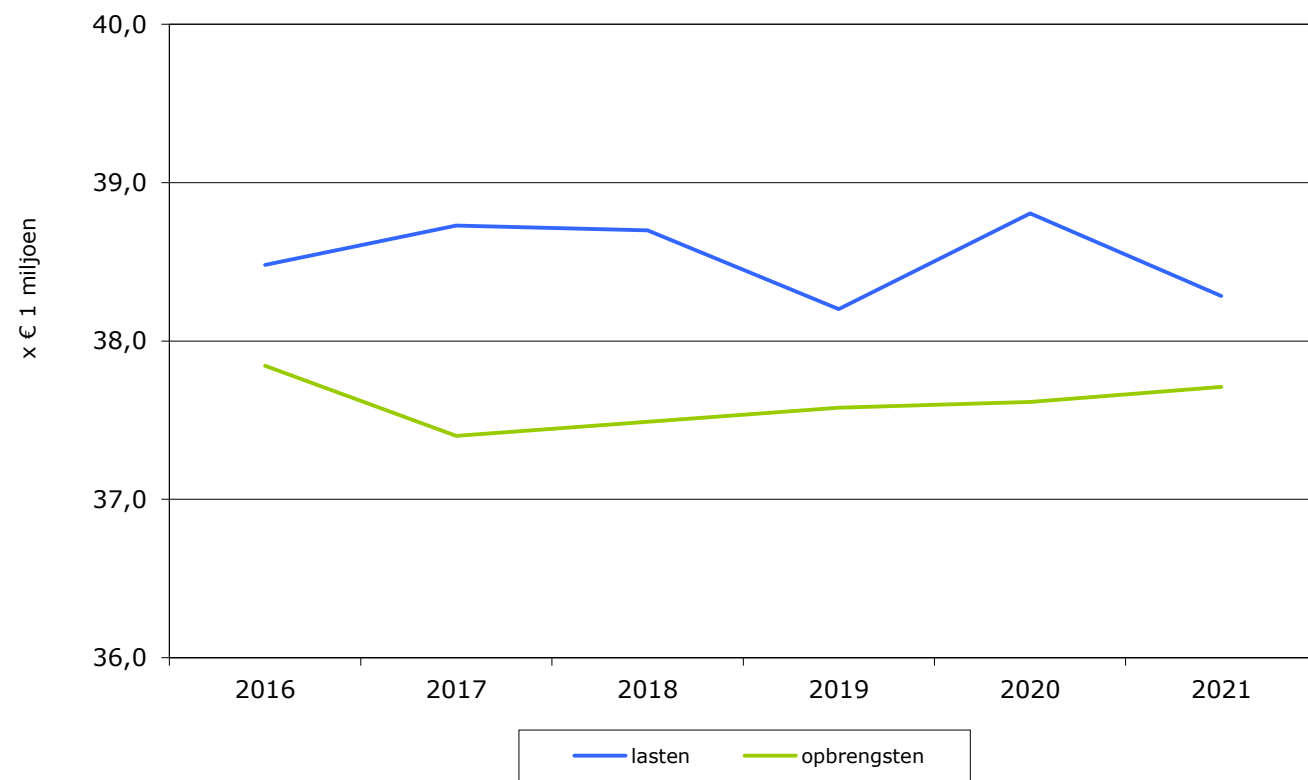
Kostprijs versus tarief						
Kostprijs per v.e.	56,93	54,50	54,33	53,50	54,30	53,43
Tarieven 2016-2020	55,99	52,63	52,63	52,63	52,63	52,63

Mutaties in procenten:

<u>Wijzigingspercentages</u>						
Totale kosten	-1,6%	0,6%	-0,1%	-1,3%	1,6%	-1,3%
Belastingopbrengsten	-0,1%	-1,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%
Tarief zuiveringsheffing	-0,5%	-6,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

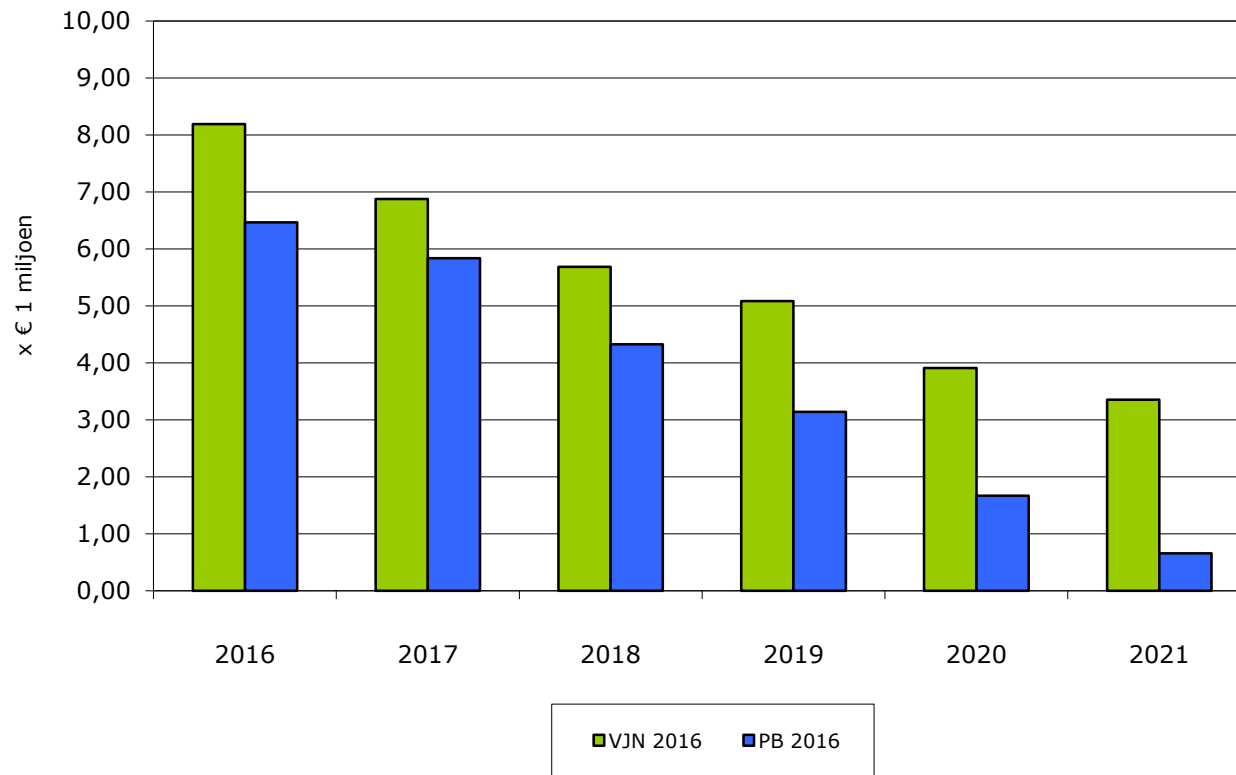
De bodemreserve zuiveringsheffing bedraagt € 2,0 miljoen

Zuiveringsheffing Lasten versus opbrengsten

Zuiveringsheffing

Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

Meerjarenperspectief wegenheffing

Totaaloverzicht wegenheffing						
VJN 2016 t/m 2021						

	bedragen x € 1.000					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<u>Kosten vs opbrengsten</u>						
Totale kosten	4.128	4.461	4.616	4.699	4.894	4.941
Totale belastingopbrengst	4.459	4.459	4.459	4.459	4.459	4.459
Begroot exploitatieresultaat	331	2-	157-	240-	435-	483-

<u>Tariefegalisatiereserve</u>						
Stand per 1 januari	3.614	3.945	3.943	3.786	3.545	3.110
Toevoeging resultaat	331	-	-	-	-	-
Ottrekking resultaat	-	2	157	240	435	483
Stand per 31 december	3.945	3.943	3.786	3.545	3.110	2.628

Specificatie van de belastingopbrengsten:

<u>Omslagtarief Ingezetenen</u>						
Belastingopbrengst x € 1.000	1.427	1.427	1.427	1.427	1.427	1.427
Tarieven 2016-2020	€ 46,53	€ 46,45	€ 46,36	€ 46,27	€ 46,18	€ 46,09

Deze tarieven zijn gebaseerd op 30.664 woonruimten, het aantal woonruimten wordt jaarlijks verhoogd met 0,2%.

Omslagtarief Gebouwd						
Belastingopbrengst x € 1.000	2.616	2.616	2.616	2.616	2.616	2.616
Tarieven 2016-2020	0,0302%	0,0302%	0,0302%	0,0302%	0,0302%	0,0302%

Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 8.673.000.000.

Omslagtarief Ongebouwd						
Belastingopbrengst x € 1.000	416	416	416	416	416	416
Tarieven 2016-2020	€ 35,22	€ 34,63	€ 34,63	€ 34,63	€ 34,63	€ 34,63

Deze tarieven zijn gebaseerd op 12.000 hectaren ongebouwd.

Natuurterreinen

*Voor natuur gold, als aparte categorie voor de wegingheffing, een apart tarief.
Met het samenvoegen van de categorieën 'ongebouwd' en 'natuur' is het aparte tarief vervallen en geldt het tarief voor 'ongebouwd'.*

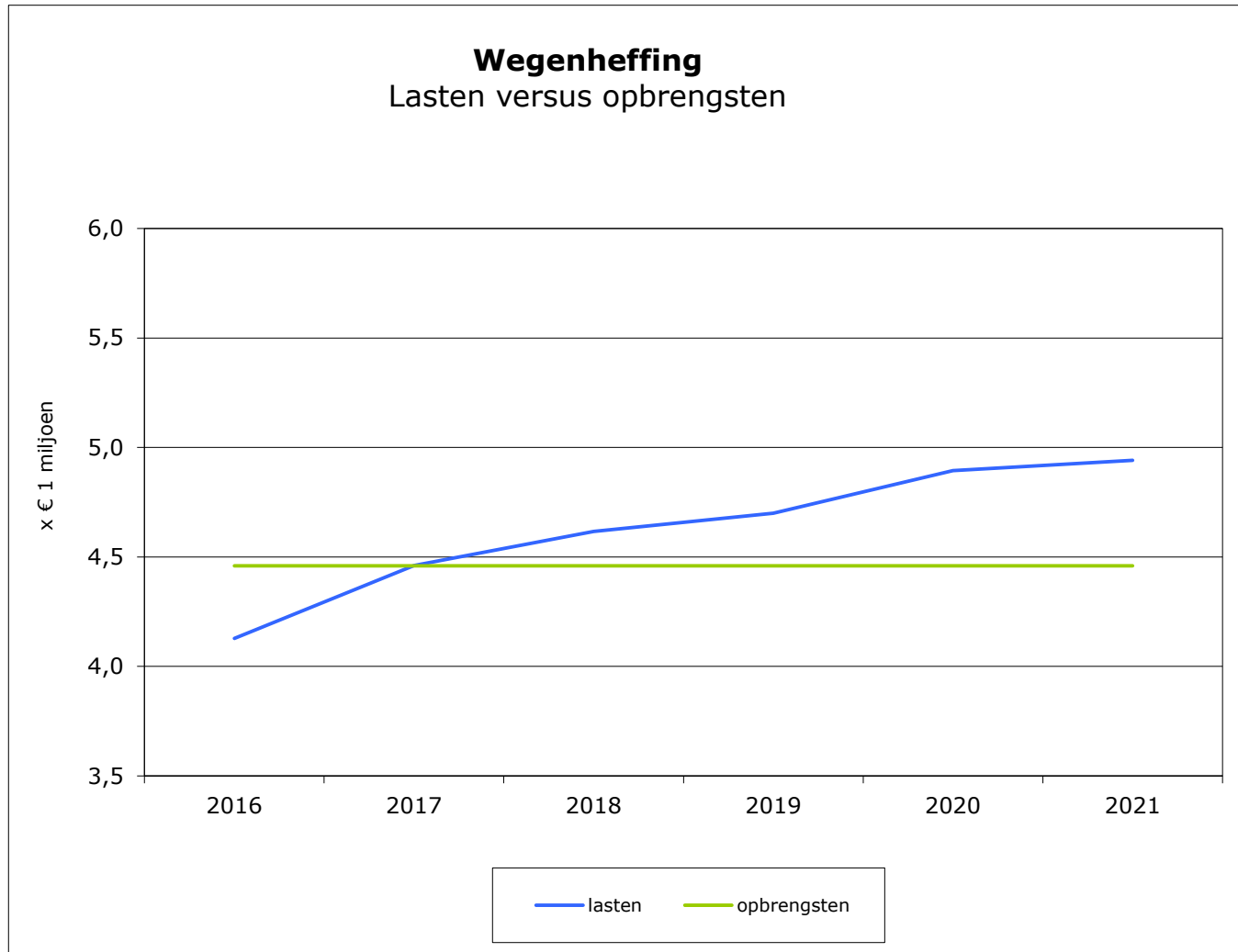
Mutaties in procenten:

<u>Wijzigingspercentages</u>						
Totale kosten	-0,3%	8,1%	3,5%	1,8%	4,1%	1,0%
Belastingopbrengsten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

De bodemreserve wegenbeheer bedraagt € 0,5 miljoen

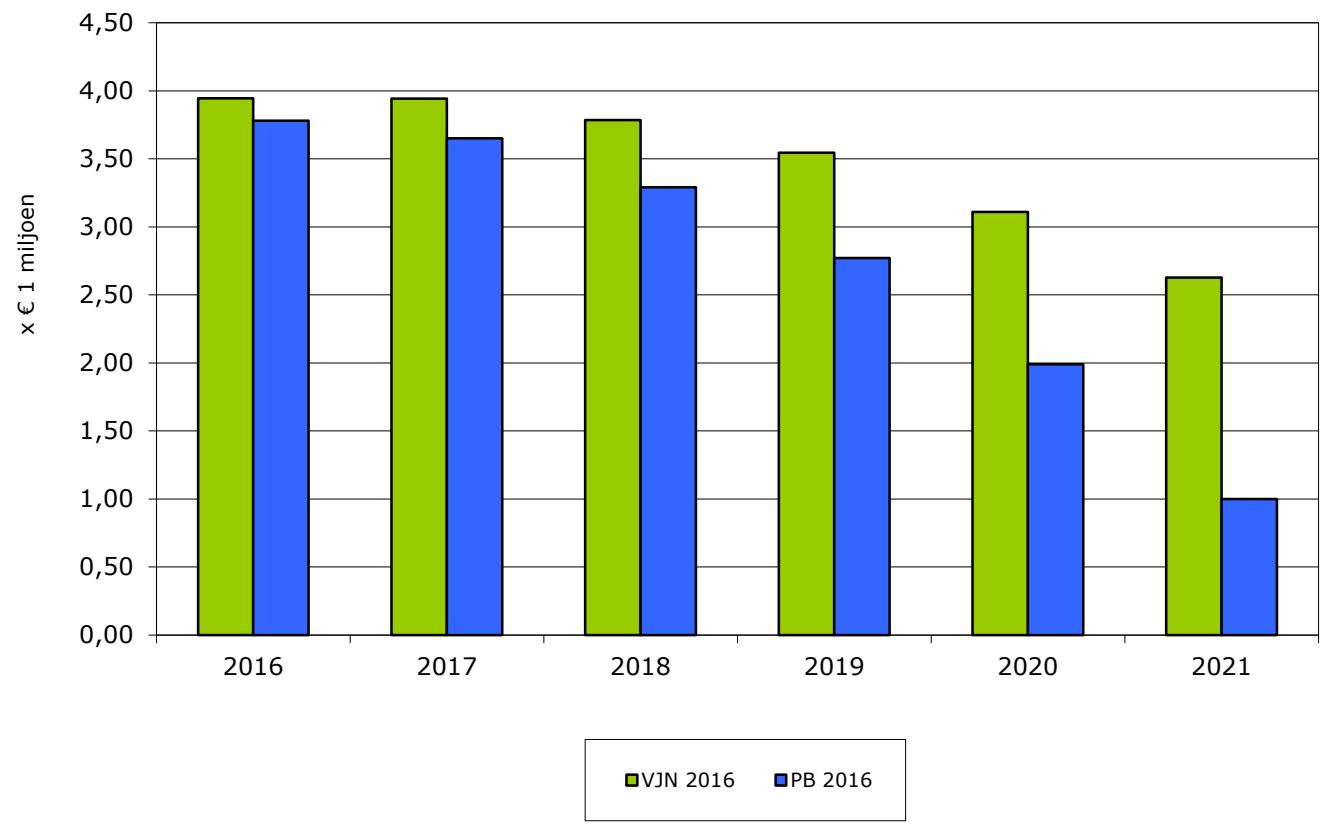
Wegenheffing

Lasten versus opbrengsten

Wegenheffing

Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

8. Overige financiële aspecten

In dit hoofdstuk komen de volgende paragrafen aan de orde:

8.1 Kostentoerekening

8.2 Financiering

8.3 Risico's

8.4 EMU-saldo

8.5 Verbonden partijen

8.6 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen

8.1 Kostentoerekening

De kosten worden verdeeld via verdeelsleutels naar de volgende taken: Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en Wegenbeheer. De huidige verdeling is meer dan zes jaar geleden vastgesteld. De gehanteerde aannames en verwachtingen zijn getoetst of zij nog aansluiten bij de werkelijkheid. Het resultaat geeft aanleiding op onderdelen een beperkte wijziging van de tot dusverre gehanteerde systematiek door te voeren, met ingang van begrotingsjaar 2017.

Verdeelsleutels

Programma's/deelprogramma's	Procentuele verdeling naar taak		
	Systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
1. Waterveiligheid			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten waterkeringen	100%		
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%		
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100%		
2. Watersysteem			
Waterbeheerplan	48%	47%	5%
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Kaderrichtlijn water / WB 21e eeuw	100%		
Plannen van derden	100%		
Beheersinstrumenten watersystemen	100%		
Aanleg en verwerving waterlopen	100%		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	100%		
Beheer hoeveelheid water	100%		
Calamiteitenbestrijding watersystemen	100%		
Monitoring watersystemen	100%		
Onderhoud vaarwegen en havens	100%		
3. Afvalwater			
Thema- en gebiedsgerichte plannen		100%	
Plannen van derden		100%	
Getransporteerd afvalwater		100%	
Gezuiverd afvalwater		100%	
Verwerkt slib		100%	
Afvalwaterbehandeling door derden		100%	
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	
Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50%	50%	

Programma's/deelprogramma's	Procentuele verdeling naar taak		
	Systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
4. Wegen			
Thema- en gebiedsgerichte plannen			100%
Plannen van derden			100%
Beheersinstrumenten wegen			100%
Aanleg en onderhoud wegen			100%
Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid			100%
5. Omgeving en organisatie			
Thema- en gebiedsgerichte plannen	100%		
Calamiteitenplannen	90%	10%	
Plannen van derden	100%		
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	100%		
Vergunningverlening en meldingen	75%	16%	9%
Adviezen vergunningen	75%	16%	9%
Toezicht	89%	10%	1%
Handhaving			
- Bestuurlijke handhaving	85%	14%	1%
- Strafrechtelijke handhaving	80%	20%	
Belastingheffing	50%	45%	5%
Invordering	50%	45%	5%
Kwijtschelding Zuiveren		100%	
Bestuur	48%	47%	5%
Eigendommenbeheer	100%		
Externe communicatie	48%	47%	5%
Algemeen	55%	33%	12%

8.2 Financiering

Renteontwikkeling

Twee keer per jaar, bij het maken van de programmabegroting en de voorjaarsnota, beoordelen we de financiële uitgangspunten en passen die zo nodig aan recente economische ontwikkelingen aan. De gebruikte bronnen zijn onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Planbureau (CPB), het Financieel Dagblad en de Thesor groep (een onafhankelijke organisatie die ondersteuning biedt bij het vervullen van de treasuryfunctie).

Het CPB verwacht een gestaag maar niet uitbundig economisch herstel. De Nederlandse economie zal in 2016 groeien met 1,8% en met 2,0% volgend jaar. Dit is het gevolg van een stijgende consumptie door huishoudens, het aantrekken van de investeringen door bedrijven en een aantrekkende woningmarkt. Het herstel wordt ondersteund door aantrekkende wereldhandel en de lastenverlichting van 5 miljard euro. Maar net als in de afgelopen jaren draagt de uitvoer ook in 2016 het meeste bij aan de groei van de Nederlandse economie. De verwachting is dat in 2016 de werkgelegenheid toeneemt door de aantrekkende economie. Het overheidstekort blijft onder de gestelde norm van 3,0% van het bruto binnenlands product (bbp) en wordt voor 2016 geraamd op -1,7% bbp. De inflatie blijft laag, het CPB verwacht 0,3% inflatie in 2016 en 1,0% in 2017.

De bankverwachtingen geven aan dat er geen serieuze stijging van de Euribor² voorzien wordt en zolang de Europese Central Bank (ECB) haar opkoopoperatie voortzet zal er naar verwachting weinig verandering optreden in zowel de lange als de korte rente. Daarom stellen wij voor om in deze voorjaarsnota:

- De rente op kort geld te handhaven op 0,1%;
- De rente op lang geld te verlagen van 1,75% naar 1,5%;
- De bouwrente te handhaven op 0%;
- De rente op het eigen vermogen te handhaven op 3,0%.

De investeringsprojecten en de beheerproducten leggen beslag op (een deel van) het vermogen en daarom moeten er aan de vaste activa en aan de exploitatie rentelasten worden toegerekend. Voor het berekenen van deze rentelasten wordt gebruikt gemaakt van de renteomslagmethode: de rente die uit de financieringsmiddelen voortvloeit wordt omgeslagen over de exploitatie (beheerproducten) en over de investeringsprojecten. Het renteomslagpercentage was 2,3% in de programmabegroting 2016 en komt ook in deze voorjaarsnota uit op 2,3%.

Verder handhaven we het meerjarig inflatiepercentage voor goederen en diensten op 2%. Dit is hoger dan de verwachte inflatie door het CPB in 2016 maar conform het langjarig gemiddelde over de afgelopen 25 jaar. Het inflatiepercentage wordt slechts als referentiegetal in de (meerjaren)begroting opgenomen. De

² Euribor is het rente tarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken. Deze rente wordt dagelijks geactualiseerd

kostenramingen worden door de budgethouders jaarlijks bijgesteld. Eventuele kostenfluctuaties worden daarin meegenomen en kunnen per sector verschillen (zowel hoger als lager zijn dan het gemiddelde inflatiepercentage).

Renterisiconorm

De rente risiconorm van HHSK in 2016 is ongewijzigd gebleven. Zie de programmabegroting 2016 voor meer informatie.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet van HHSK in 2016 is ongewijzigd gebleven. Zie de programmabegroting 2016 voor meer informatie.

Gevoeligheidsanalyse

Het effect van een verhoging van rente op 'kort geld' of 'lang geld' met 1% betekent voor het begrotingsjaar 2016 een stijging van € 330.000 aan totale rentelasten. Een stijging van inflatie of btw met 1% betekent dat de overige exploitatiekosten in 2016 stijgen met ongeveer € 383.000.

Variabelen	Verhoging in %	Verhoging in €	Mutatie van begroting
Rente kort geld	1%	€ 180.000	0,18%
Rente lang geld	1%	€ 150.000	0,15%
Inflatie/btw	1%	€ 383.332	0,38%

Vermogensbehoefte

De benodigde middelen op lange termijn ter financiering van de investeringen worden ook wel kapitaalbehoefte genoemd. Uit de onderstaande liquiditeitsprognose blijkt dat € 15 miljoen aan

langlopende leningen aangetrokken dient te worden om ieder kwartaal aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Liquiditeitsprognose

In totaal wordt circa € 31,8 miljoen aan investeringsuitgaven verwacht in 2016 (met inbegrip van een vertragingsfactor van 10%) en circa € 24,1 miljoen aan subsidie-inkomsten. In februari is de voorschotsubsidie voor de verkenningsfase van dijkversterkingsproject Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK) ontvangen. Om te voorkomen dat de kasgeldlimiet in het tweede kwartaal wordt overschreden, zal in mei een langlopende lening afgesloten moeten worden.

Medio 2016 verwachten we subsidie te ontvangen over de uitvoering in 2015 van dijkversterkingsproject Krimpen. Tevens verwachten we dan subsidie te ontvangen over de einddeclaratie van dijkversterkingsproject Bergambacht – Ammerstol - Schoonhoven (BAS).

In de uitgaven staat geen bedrag vermeld voor rente en aflossing in de maand oktober. Dit is het gevolg van het moment van afsluiten van leningen; de vervaldatum voor aflossing en rente ligt vrijwel altijd een jaar later. In het verleden zijn geen leningen afgesloten in de betreffende maand.

Bedragen x € 1.000

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Saldo liquide middelen	-12.837	-21.504	-20.471	-20.632	-20.298	-15.315	-21.959	-18.758	-17.089	-18.949	-20.528	-21.738
Belastingen	3.210	7.180	8.870	6.082	8.447	8.870	8.870	8.912	7.146	5.928	5.313	5.643
Aan te trekken geldleningen	0	0	0	0	15.000	0	0	0	0	0	0	0
Overige inkomsten	553	797	552	552	797	552	552	797	552	552	797	552
Subsidies investeringen	0	14.200	0	445	445	2.582	4.205	445	445	445	445	445
Inkomsten	3.763	22.177	9.422	7.079	24.689	12.004	13.627	10.154	8.143	6.925	6.555	6.640
Exploitatie	4.787	4.521	5.291	4.521	12.458	14.198	4.521	4.521	5.246	4.521	4.521	7.284
Aflossingen	4.327	15.375	1.025	400	2.404	1.200	1.566	1.425	1.363	0	333	716
Rente	2.031	129	528	311	745	48	523	652	292	0	79	289
Investeringen	1.285	1.120	2.739	1.514	4.099	3.202	3.817	1.887	3.102	3.984	2.832	5.057
Uitgaven	12.430	21.144	9.583	6.745	19.706	18.647	10.426	8.484	10.003	8.504	7.766	13.346
Saldo liquide middelen	-21.504	-20.471	-20.632	-20.298	-15.315	-21.959	-18.758	-17.089	-18.949	-20.528	-21.738	-28.445

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

8.3 Risico's

Risicomanagement en risico's

Het dagelijks bestuur heeft het risicomanagement nader geconcretiseerd. Zo zijn in 2013 bij het dagelijks bestuur en management de strategische risico's van het hoogheemraadschap geïnventariseerd en worden deze risico's periodiek geëvalueerd. De risico's zoals die momenteel worden gezien, zijn:

1. Omgevingsgerichtheid en imago

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud en intern gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt.

In 2016 en verder worden de communicatie en de omgevingsgerichtheid verder verbeterd. De ambities worden in het bedrijfsplan en de afdelingsplannen geconcretiseerd en het bereiken van de doelstellingen zal middels de managementrapportages worden gemonitord.

2. Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening

De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan heel snel en grijpen diep in op de processen. De toenemende afhankelijkheid van ICT en van adequate informatievoorziening maken de organisatie op dit punt kwetsbaar. Adequate informatiebeveiliging, digitalisering en

basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering. Hiervoor zijn al maatregelen in uitvoering; ook de komende jaren zullen op dit gebied resultaten worden geboekt.

3. Beschikbaarheid van technologie

Het op juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Technisch personeel kan in deze behoefte voorzien, maar de arbeidsmarkt is gespannen en verslechtert naar verwachting verder. Deze afhankelijkheid van technologie en de geringe beschikbaarheid van technisch personeel maakt ons kwetsbaar.

Er is een project gaande om ons assetmanagement te verbeteren door het implementeren van software. Hierdoor zal beter inzicht in de stand van zaken van onze technische installaties gaan ontstaan. Verder geeft het hoogheemraadschap in de komende jaren meer vorm en inhoud aan strategische personeelsplanning, met de bedoeling om goed en voldoende personeel te krijgen en te houden.

4. Financiering van onze kerntaken

De financiering van onze kerntaken staat onder druk. Er is aanhoudende ook politieke druk om de tarieven laag te houden. Anderzijds nemen door de klimatologische en fysieke verandering van de omgeving onze opgave toe en hebben wij kostbare dijkversterkingen voor de boeg waarvoor wij een groter deel van de kosten en risico's dragen. Daarnaast wordt de financiële ruimte voor deze investeringen ingeperkt door het toezicht en eventuele sancties vanuit het EMU-beleid van het Rijk. Mogelijk komt er op termijn

minder geld beschikbaar dan nodig om al onze doelen (op tijd) te realiseren. Ook in 2016 en verder krijgt de toekomstige financiële dekking de nodige aandacht.

5. Samenwerking

We zoeken steeds meer de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Tevens verwachten we meer samenwerkingsverbanden aan te gaan en werkzaamheden uit te besteden.

Hierdoor ontstaat wel een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand naar het concrete proces. De organisatie heeft dan zelf minder grip op de uitvoering met daaraan gerelateerde risico's voor het bereiken van onze operationele en financiële doelen.

Sinds 2015 wordt daarom de samenwerking met verbonden partijen binnen de organisatie expliciet gemonitord.

6. Projectcontrol

Het hoogheemraadschap voert grote en complexe projecten uit en heeft daarom een hoog investeringsvolume. De sturing op deze projecten is van groot belang.

Het hoogheemraadschap gaat meerdere dijkversterkings projecten uitvoeren in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het HWBP kent een nieuwe wijze van financieren waarbij het hoogheemraadschap risicodragend wordt. De beheersing van deze projecten wordt daarom verder verbeterd in samenwerking met de partners in het HWBP.

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf worden de operationele risico's voor 2016 benoemd. Deze risico's kunnen van invloed zijn op het toekomstige jaarresultaat. Per risico beschrijven we de kans van voorkomen en de mogelijke impact en benoemen we de genomen beheersmaatregelen.

Programma 1: Waterveiligheid

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Per 1 april 2014 is de Financieringsregeling HWBP van kracht voor de projecten aangemeld bij het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Voor het hoogheemraadschap zijn dit vier projecten langs of met betrekking tot de Hollandsche IJssel. Algemeen uitgangspunt vanuit HWBP bij risicoverdeling is dat de partij die het risico kan beheersen, het in beginsel ook draagt: het hoogheemraadschap is dus zelf verantwoordelijk voor de projectrisico's. Ook geldt voor het hoogheemraadschap een 10% projectgebonden bijdrage. De subsidie wordt per fase (verkenning, planuitwerking, realisatie) én vooraf vastgesteld, inclusief een risicoreservering (voor zowel voorziene risico's als onvoorziene risico's). Hierdoor is er een kans en/of risico op voor ons waterschap voor de eventuele meer- of minder kosten ten opzichte van de verleende subsidie na afronding van de projecten. Per project wordt voor het begin van elke fase (verkenningfase, planuitwerkingsfase en realisatiefase) door het algemeen bestuur een besluit genomen. Hierin wordt de actuele kostenraming van het project (SSK) meegenomen inclusief een risicoreservering. De risico's van aanbestedingsresultaten (gunning realisatie) worden wel centraal bij HWBP belegd, zowel positieve als negatieve. Een uitzondering op de regel dat de projectrisico's in principe ten laste van

de beheerder komen, als er een beroep wordt gedaan op een hardheidsclausule. Onder bepaalde voorwaarden biedt de HWBP regeling de mogelijkheid om achteraf, bij vaststelling van de subsidie, af te wijken van de kostenraming. Een belangrijke voorwaarde is dat vasthouden aan de raming voor de beheerder zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Beroep op deze zogenoemde hardheidsclausule is daarmee enkel bedoeld voor onvoorziene gevallen. Een besluit over de toepassing van de Hardheidsclausule is voorbehouden aan de Minister.

De impact van de uitvoering van HWBP-projecten is wegens hiervoor genoemde omstandigheden niet in te schatten maar kan substantieel zijn.

Programma 2: Watersysteem

Vaarwegbeheer

Het hoogheemraadschap is eigenaar van de oude 'snelle sluis', gelegen aan de Ringvaart bij Moordrecht. Deze sluis is niet meer in gebruik sinds de nieuwe 'snelle sluis' in gebruik is genomen. De oude sluis is sindsdien in verval geraakt. Vanwege de huidige risico's voor de omgeving en goed beheer van onze objecten, moeten we onderhoud plegen. Het noodzakelijk onderhoud om de veiligheid voor de omgeving te borgen is reeds uitgevoerd. Het hoogheemraadschap heeft reeds een variantenstudie uitgevoerd voor een definitieve oplossing. Het voornemen is dat de oude snelle sluis te zijner tijd wordt geamoveerd.

Gemaal Verdoold

Het gemaal Verdoold is in 2015 opgeleverd. Er loopt een geschil met de aannemer van dit project. Het hoogheemraadschap heeft de zaken

juridisch zorgvuldig voorbereid, de uitkomst van dit geschil is echter onzeker.

Programma 3: Afvalwater

Bijdragen aan renovaties zuiveringstechnische werken door derden

Op basis van overeenkomsten draagt het hoogheemraadschap bij aan de exploitatie en renovatie van sommige zuiveringstechnische werken van gemeenten of andere waterschappen. Er is op basis van ervaringen een risico dat vanuit deze partijen in een laat stadium afwijkingen van de geraamde kosten of planning worden gemeld. Hierdoor kan bijstelling van de investeringsplanning of een extra kredietaanvraag noodzakelijk blijken.

Grensoverschrijdend afvalwater

De jaarlijkse kosten voor grensoverschrijdend afvalwater bestaan uit een voorschot voor het lopende jaar en de definitieve afrekening van vier jaar eerder. De definitieve afrekening kan namelijk pas plaatsvinden als het belastingjaar is gesloten. Pas op dat moment wordt het aantal opgelegde aanslagen en vervuilingseenheden definitief vastgesteld. Op dit moment wordt de maximale afwijking tussen de prognose voor het lopend jaar ten opzichte van de definitieve vaststelling geschat op 3%. Dit is in totaal voor alle GOA's dus € 300.000. Als blijkt dat een geconstateerde afwijking structureel is, wordt de correctie over alle nog openstaande jaren doorgevoerd. Dit brengt het totale risico op $4 \times € 300.000 = € 1.200.000$. Door tussentijdse correcties in 2013 en 2014 is de kans op een meerjarige bijstelling in 2016 gering. Het financieel risico voor GOA in 2016 ramen we daarom op € 300.000.

Programma 4: Wegen

Verwijderen teerhoudend asfalt

Het hoogheemraadschap heeft de 'Code Milieuverantwoord Wegbeheer' ondertekend en geeft daarmee duidelijk aan invulling te willen geven aan Rijkbeleid en teerhoudend asfalt uit de keten te willen halen.

Het asfalt om wegen aan te leggen dat in het verleden is gebruikt, is voor een deel teerhoudend. Dit betekent dat in het bedoelde asfalt PAK's (Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen) voorkomen, die kankerverwekkend zijn. Bij het onderhoud en saneren van wegen waarin teerhoudend asfalt is gebruikt, kunnen de PAK's vrijkomen en een risico opleveren voor mens en milieu. Dat is de belangrijkste reden waarom sinds 1990 zowel nationaal als internationaal het gebruik van teer en teerproducten in de wegenbouw is verboden. Tot en met 1990 kan (steenkool)teer zijn toegepast in de wegverhardingen van de wegbeheerders en tot en met 2001 kan teerhoudend asfaltgranulaat hergebruikt zijn voor het verharderen van wegen en wegfunderingen van wegbeheerders.

In de periode 1990-2001 zijn de meeste deklagen van de asfaltwegen van de Krimpenerwaard vervangen, we weten echter niet op welke plaatsen teerhoudend asfalt in de onderlagen is gebruikt. In de ramingen voor wegreconstructies is met de kosten voor het in Nederland thermisch reinigen van dit asfalt geen rekening gehouden. Dit kan dus voor sommige wegreconstructies een (financiële) tegenvaller opleveren als blijkt dat de onderlagen ook vervangen moeten worden.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Nauwkeurigheid investeringen

Het hoogheemraadschap hanteert voor het rammen van investeringen in nieuwbouw en renovatie de algemeen aanvaarde SSK-methodiek en een vergelijkende inschatting die bij aanvang van een project een nauwkeurigheidsmarge kent van plus of min 50%.

Om tot een nauwkeurigheidsmarge van plus of min 30% of lager te komen, moeten er (gedetailleerdere) ontwerpen aan de ramingen ten grondslag liggen. De maximale verfijning kan worden bereikt op het besteksniveau, met een nauwkeurigheid van plus of min 10%. Om de 'kennis en kunde' van de marktpartijen zoveel als mogelijk te gebruiken en de risicoverdeling tussen ons als de opdrachtgever en de opdrachtnemer(s) te optimaliseren, worden de marktpartijen indien mogelijk en zinvol eerder in het proces gecontracteerd door zogenoemde geïntegreerde contracten. Dit kan betekenen dat de nauwkeurigheid van de raming bij het aanvragen van een krediet (op projectniveau) een bandbreedte heeft van meer dan 10% en richting de 30% kan liggen.

Momenteel maken we voor een aantal projecten, aan de hand van ontwerpen, SSK-ramingen, waarmee een nauwkeurigheid van plus of min 20% wordt bereikt, om krediet aan te vragen. Des te verfijnder de raming tot en met bestek, des te nauwkeuriger de raming in de meerjarenbegroting (maximaal op besteksniveau plus of min 15%). Om bedrijfseconomische redenen worden dergelijke ontwerpen echter niet eerder als direct voorafgaand aan de geplande investering uitgevoerd. Dit leidt tot een intrinsiek risico in de hoogte van de aangegeven investeringen en in het bij het project behorende uitgavenpatroon.

Gerechtelijk vonnis ontruiming erfpachtperceel

In verband met het niet nakomen van zijn verplichtingen zal op basis van een gerechtelijk vonnis een erfpachtperceel worden ontruimd. Het herstel van het perceel, nodig om tot hernieuwde uitgifte te kunnen komen, kan inhouden dat (ernstige) bodemverontreiniging wordt geconstateerd en sanering nodig is, waarvoor geen kostenverhaal mogelijk is. Dat kan voor het hoogheemraadschap aanmerkelijke kosten met zich brengen.

Digitale veiligheid

Het hoogheemraadschap kan niet meer zonder goed functionerende en veilige ICT-systemen. Storingen zorgen voor een grotere impact op het functioneren van de organisatie. Investeren in digitale vooruitgang vergt ook investeren in digitale veiligheid. Maatregelen die we binnen het hoogheemraadschap dienen te nemen, zijn in lijn met de BIWA (Baseline Informatieveiligheid Waterschappen) en zijn gericht op vier dimensies; vergroting van de bewustwording bij de medewerker, een afdoende beveiliging van informatie-uitwisseling in de kantooromgeving, als ook in de omgeving van de procesautomatisering en het betreffen maatregelen gericht op de fysieke beveiliging van onze eigendommen. Enkele maatregelen die we rond informatiebeveiliging moeten treffen zijn in 2015 gerealiseerd. Verder is de top-10 prioriteiten bepaald voor 2016. Het ontbreekt op dit moment nog aan voldoende inzicht in de (financiële) effecten van het op het vereiste niveau brengen van de digitale veiligheid. Er is een substantiële kans dat in 2016 aanvullende investering nodig is om aan het vereiste veiligheidsniveau te voldoen.

Regionale samenwerking

Met ingang van 1 januari 2017 gaat de regionale samenwerking op het gebied van I&A met Rijnland van start. Ter voorbereiding is er een businesscase opgesteld op basis van de I&A begrotingen van de beide waterschappen. Omdat de kosten en financiële uitgangspunten van beide organisaties nogal van elkaar verschillen komen bij de voorbereiding van de begroting mogelijk nog afwijkingen aan het licht. Bij de samenwerking komt het personeel van HHSK in dienst van Rijnland. Ten behoeve van de overgang is met de bonden een sociaal plan overeengekomen. Op dit moment is nog niet duidelijk in welke mate een beroep hierop gedaan zal worden. De mate van aanspraak op het sociale plan kan mogelijk financiële gevolgen hebben.

Verbouwingen kantoor Maasboulevard

De verbouwing van het kantoor aan de Maasboulevard brengt veel aanpassingen aan de ICT-netwerkinfrastructuur met zich mee. Het risico van schade aan het ICT-netwerk kan op ongewenste momenten tot verstoringen leiden. Gevolg hiervan kan zijn dat de centrale systemen tijdelijk minder goed beschikbaar zijn.

Loonstijgingen

De huidige cao heeft een looptijd tot en met 31 december 2016. Met mogelijke gevolgen van een nieuwe cao per 1 januari 2017 is bij het opstellen van deze voorjaarsnota geen rekening gehouden. In de voorjaarsnota is gerekend met een loonstijging van 0,5% per 1 januari 2017. Mogelijke verdere loonstijgingen kunnen van invloed zijn op toekomstige personeelskosten.

8.4 EMU-saldo

In 2016 mogen de decentrale overheden samen een ruimte van maximaal 0,4% in het landelijke EMU-tekort innemen. Ook is besloten dat er voor 2016 geen verdeling van de 0,4% over gemeenten, provincies en waterschappen komt. Toch heeft de Unie van Waterschappen een berekening gemaakt voor de individuele referentiewaarden van de waterschappen. De EMU-referentiewaarde van het hoogheemraadschap in 2016 bedraagt € 14,6 miljoen negatief. Uit onderstaand overzicht blijkt dat het EMU-saldo van het hoogheemraadschap in 2016 naar verwachting circa € 0,7 miljoen negatief bedraagt.

	bedragen X €1000						
	PB2016 2016	VJN2016 2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 Exploitatiesaldo	-3.827	-2.830	-4.147	-3.800	-806	-538	1.020
2 Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)							
-/- bruto-investeringsuitgaven	39.238	34.638	20.786	17.605	22.572	22.669	22.312
+ investeringssubsidies	32.374	20.745	17.000	14.000	15.500	15.550	15.300
+ verkoop materiële en immateriële activa	0	0	0	0	0	0	0
+ afschrijvingen	17.420	17.003	17.073	17.826	15.474	15.636	15.012
3 Invloed voorzieningen							
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	2.930	2.930	3.100	3.300	3.300	3.300	3.300
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0	0	0	0	0	0	0
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	2.930	3.945	3.100	3.300	3.300	3.300	3.300
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
4 Deelnemingen en aandelen							
-/- boekwinst	0	0	0	0	0	0	0
+ boekwinst	0	0	0	0	0	0	0
EMU-saldo	6.729	-735	9.140	10.421	7.596	7.979	9.020

Afrondingsverschillen magelijk

8.5 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang worden banden aangegaan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Ze dienen tot doel een publieke taak uit te voeren. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een inhoudelijk, financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota verbonden partijen (vv 27 maart 2013) scheidt de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. De informatie-beleids- en laatst bekende financiële gegevens en de risico's hebben wij ondergebracht in een bijlage bij deze begroting. In de begroting wordt volstaan met een overzicht van verbonden partijen en een korte toelichting over elke verbonden partij. In het geval van het hoogheemraadschap gaat het om de onderstaande partijen:

1. Stichting Beheer Registergoederen Schieland

De stichting heeft ten doel het beheer en de exploitatie van installaties, die aan de stichting door het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard ten titel van beheer als zodanig zijn overgedragen dan wel in gebruik zijn gegeven en voorts al wat met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

2. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende

kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en triple-A rating van Moody's en AA+rating van Standard & Poor's.

3. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. HWH maakt een transitie door naar een flexibeler personeelsbestand c.q. kostenstructuur (HWH 2.0). Het ingezette verbeterproces binnen HWH wordt door het hoogheemraadschap nauwlettend gevolgd.

4. Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep

De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

5. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009

De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de

activiteiten die met of door N.V. HVC voor de in de GR deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR oefent daartoe een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. In dat kader wordt mede geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

6. Gemeenschappelijke regeling Aquon

De gemeenschappelijke regeling heeft als doel om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.

Inmiddels is het inzicht in en de greep op de financiën en bedrijfsvoering sterk verbeterd en het aantal locaties wordt in 2016 teruggebracht van 3 naar 2. In het laatste kwartaal 2015 en eerste helft van 2016 vinden a) een strategische oriëntatie van de toekomst van Aquon en b) een onderzoek naar de uittreedkosten plaats. Deze onderzoeken vormen de basis in de eerste helft van 2016 besluitvorming over de herstructurering van Aquon.

7. Unie van Waterschappen

De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere overheid gerelateerde organisaties, zoals de VNG.

8.6 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Overige bestemmingsreserves

Ten opzichte van de programmabegroting 2016 zijn er geen wijzigingen in de dotaties aan en onttrekkingen uit de overige bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Met uitzondering van de opheffing van de voorziening voor baggeren (conform jaarrekening 2015), zijn er voor de overige voorzieningen geen wijzigingen ten opzichte van de programmabegroting 2016.

9. Investerings

Hier wordt een totaaloverzicht opgenomen van het investeringsprogramma waarvoor we nog kredieten beschikbaar stellen. De onderwerpen daarvan zijn al vermeld in het hoofdstuk 'Programmabegroting'. Het overzicht hier is uitgebreid met uitgavenpatronen en kapitaallasten.

Programma 1

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Hoogwaterbeschermingsprogramma:								
Dijkversterking Krimpen	120	120	0	0	0	0	0	0
Totaal nHWBP:	-5.800	-14.600	0	144	-20.400	19.100	144	9.812
Uitvoering Gouderak (KIJK)	210.800	0	0	0	0	19.100	0	191.700
Subsidie Gouderak (KIJK)	-218.500	-14.600	0	0	-20.400	0	0	-183.500
Uitvoering Zuidplas/Capelle	1.900	0	0	144	0	0	144	1.612
Subsidie Zuidplas/Capelle	0	0	0	0	0	0	0	0
Reconstructie primaire waterkeringen	3.000	0	600	600	600	600	600	0
Reconstructie regionale waterkeringen	10.153	1.568	1.525	1.590	1.670	1.850	1.950	0
Te activeren uren personeel	1.173	0	135	208	277	277	277	0
Totaal programma 1	8.646	-12.913	2.260	2.542	-17.853	21.827	2.971	9.812

Uitgavenpatroon							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
0	45	0	0	0	0	0	0
-13.140	0	-731	-17.930	8.980	7.909	9.691	0
0	0	0	0	8.550	8.640	172.530	0
-13.140	0	0	-18.360	0	0	-165.150	0
0	0	-731	430	430	-731	2.311	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	540	540	540	540	540	0	0
574	1.607	1.553	1.625	1.260	1.755	765	0
0	122	187	249	249	249	0	0
-12.566	2.313	1.548	-15.516	11.029	10.453	10.456	

Kapitaallasten							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
0	0	2	2	2	2	2	2
0	-206	-138	-94	-362	-172	-172	-172
0	-206	-138	-79	-356	-174	-174	-174
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	-16	-6	3	3	3
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	11	23	33	44	44	44
0	18	52	84	117	140	140	140
0	0	3	7	12	17	17	17
0	-188	-70	21	-198	32	32	

Programma 2

Investing	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Wateroverlastopgave	15.150	650	2.500	2.500	2.500	3.500	3.500	0
Verbeteringen stedelijk water	1.500	0	300	300	300	300	300	0
Uitvoer kaderrichtlijn water '16-'21	1.500	0	0	0	500	500	500	0
Peilbesluiten en leggers	1.350	100	250	250	250	250	250	0
Renovatie kunstwerken WS	4.700	0	1.000	1.000	900	900	0	0
Te activeren uren personeel	2.731	103	323	524	572	572	635	0
Totaal programma 2	26.931	853	4.373	4.574	5.022	6.022	6.085	0

Uitgavenpatroon							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
158	923	1.845	2.250	2.520	3.015	2.925	0
0	135	270	270	270	270	135	0
0	0	0	180	360	450	360	0
45	158	225	225	225	225	113	0
0	450	810	810	810	810	540	0
93	291	471	515	515	572	0	0
296	1.956	3.621	4.250	4.700	5.342	4.073	

Kapitaallasten							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
150	4	54	205	400	598	598	598
0	0	3	69	137	208	208	208
0	0	0	0	26	45	45	45
0	1	7	12	23	34	34	34
0	0	10	27	69	111	111	111
0	5	19	42	66	91	91	91
150	10	92	354	695	1.041	1.041	

Programma 3

Investing	Te voteren investeringsbedragen							
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021
Renovaties awzi's	16.960	1.495	3.345	2.900	3.200	3.900	2.000	120
Uitv. studies en efficiëntiepl.	5.000	4.500	100	100	100	100	100	0
Renovatie transportstelsels	2.133	133	100	100	100	100	100	1.500
Bijdragen aan gemeenten	1.610	730	880	0	0	0	0	0
Te activeren uren personeel	708	76	112	130	130	130	130	0
Subsidie/bijdrage regelingen	500	0	100	100	100	100	100	0
Totaal programma 3	26.911	6.933	4.637	3.330	3.630	4.330	2.430	1.620

Uitgavenpatroon							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
704	2.234	2.817	4.185	2.430	1.800	1.188	0
-450	2.790	720	630	90	90	0	0
135	90	90	90	90	90	1.350	0
9	765	675	0	0	0	0	0
68	101	117	117	117	117	0	0
0	90	90	90	90	90	0	0
467	6.070	4.509	5.112	2.817	2.187	2.538	

Kapitaallasten							
2016	2017	2018	2019	2020	2021	Na 2021	
0	29	158	438	927	1.144	1.144	1.144
0	-1	65	87	254	259	259	259
1	36	39	40	40	41	41	41
0	0	162	350	343	337	337	337
0	1	4	6	163	162	162	162
4	11	31	51	70	89	89	89
5	76	459	971	1.644	1.881	1.881	

Programma 4

Investering	Te voteren investeringsbedragen							Na
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Duurzaam Veilig	1.000	0	0	0	0	1.000	0	0
Reconstructie polderwegen	10.860	4.200	350	1.600	1.980	1.620	1.110	0
Vervanging wegbruggen	4.525	1.295	765	645	620	600	600	0
Aanpak black en grey spots	400	100	100	0	100	0	100	0
Totaal programma 4	16.785	5.595	1.215	2.245	2.700	3.220	1.810	0

Uitgavenpatroon							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
0	0	0	0	315	315	270	270
810	1.755	1.710	1.890	1.710	2.034	360	360
815	693	617	581	558	540	270	270
90	0	90	0	90	45	45	45
1.715	2.448	2.417	2.471	2.673	2.934	945	945

Kapitaallasten							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
0	0	0	0	0	0	7	7
1	25	117	218	425	478	478	478
0	40	74	105	132	158	158	158
0	7	7	14	13	20	20	20
1	72	198	337	571	663	663	663

Programma 5

Investering	Te voteren investeringsbedragen							Na
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Verkiezingen	1.125	0	0	0	1.125	0	0	0
Totaal programma 5	1.125	0	0	0	1.125	0	0	0

Uitgavenpatroon							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
0	0	0	1.013	0	0	0	0
0	0	0	1.013	0	0	0	0

Kapitaallasten							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
0	0	0	0	22	16	16	16
0	0	0	0	22	16	16	16

Investering	Te voteren investeringsbedragen							Na
	TOTAAL	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Materieel HHSK	1.382	315	307	433	227	100	0	0
Informatievoorziening	1.540	1.330	0	0	210	0	0	0
Bedrijfsvoering	40	0	0	40	0	0	0	0
Huisvesting	200	0	100	70	30	0	0	0
Totaal ondersteunend	3.162	1.645	407	543	467	100	0	0
Totaal alle programma's	83.558	2.114	12.892	13.233	-4.909	35.499	13.296	11.432

Uitgavenpatroon							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
284	276	390	204	90	0	0	0
495	468	234	32	32	32	95	95
0	0	36	0	0	0	0	0
0	90	63	27	0	0	0	0
779	834	723	263	122	32	95	95
-9.311	13.621	12.818	-2.408	21.341	20.948	18.106	18.106

Kapitaallasten							Na
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2021
0	6	11	18	21	20	20	20
0	17	50	184	180	177	177	177
0	0	0	1	1	0	0	0
0	0	2	3	3	3	3	3
0	23	64	206	205	200	200	200
156	-7	742	1.889	2.937	3.832	3.832	3.832

Afrondingsverschillen mogelijk